

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΒΕΛΕΝΤΖΑ ΕΛΕΝΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Νούλας Αθανάσιος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	3
Κεφάλαιο 1.....	4
Οικονομική Κρίση.....	4
1.1 Ορισμός της κρίσης.....	4
1.2 Οικονομικοί κύκλοι.....	5
1.3 Παρουσίαση Οικονομικού Κύκλου.....	6
1.4 Τα αίτια της οικονομικής κρίσης.....	7
1.5 Επιπτώσεις της κρίσης.....	9
Κεφάλαιο 2.....	15
Τραπεζικό Σύστημα.....	15
2.1 Ιστορική εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος.....	15
2.2 Εξελίξεις τα τελευταία έξι χρόνια (2009-2015).....	22
Κεφάλαιο 3.....	28
Μεθοδολογία.....	28
3.1 Σκοπός.....	28
3.2 Οικονομικά μεγέθη.....	28
3.3 Χρηματοοικονομικοί δείκτες.....	29
Κεφάλαιο 4.....	31
Αποτελέσματα.....	31
Κεφάλαιο 5.....	51
Συμπεράσματα.....	51
Βιβλιογραφία.....	55

Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει τι είναι οικονομική κρίση, από πού προέρχεται και τι επιπτώσεις έχει στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα. Έτσι, γίνεται αναφορά στις έννοιες αυτές και ακολουθεί ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος και ειδικότερα των τεσσάρων τραπεζικών ομίλων που αποτελούν το μεγαλύτερο αντιπροσωπευτικό μέρος του. Οι όμιλοι αυτοί είναι η Εθνική Τράπεζα, η Alpha Bank, Eurobank και ο όμιλος της τράπεζας Πειραιώς. Η ανάλυση κάλυψε την χρονική περίοδο 2007-2014.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθενται κάποιες βασικές έννοιες που αφορούν την οικονομική κρίση. Ακόμη, γίνεται αναφορά στην έννοια των οικονομικών κύκλων που σχετίζονται με την έννοια. Κατόπιν, καταγράφονται ποιοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην κατάσταση της οικονομικής κρίσης και πως επηρέασε τη πορεία της οικονομίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθενται βασικές πληροφορίες για την εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος και συγκεκριμένα του ελληνικού. Κατόπιν, παρουσιάζεται η κατάσταση που επικρατεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια, πως επηρέασε η κρίση τα τραπεζικά ιδρύματα και τέλος αναλύονται οι προοπτικές του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε. Συγκεκριμένα, από τους τέσσερις τραπεζικούς ομίλους θα αναλυθούν τα βασικά οικονομικά μεγέθη και θα υπολογιστούν οι χρηματοοικονομικοί δείκτες των ομίλων με σκοπό να αξιολογηθεί η πορεία του κάθε ομίλου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση της ιστορικής αναδρομής, των οικονομικών μεγεθών, των χρηματοοικονομικών δεικτών για κάθε ένα από τους τέσσερις τραπεζικούς ομίλους.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο διατυπώνονται τα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν από τη παρούσα εργασία για το κάθε όμιλο ξεχωριστά.

Κεφάλαιο 1

Οικονομική Κρίση

1.1 Ορισμός της κρίσης

Η έννοια της κρίσης χρησιμοποιείται με ποικίλους τρόπους στη ζωή μας, από τους επιστήμονες για να περιγράψουν τη πορεία της οικονομίας έως και τους απλούς ανθρώπους οι οποίοι την χρησιμοποιούν για να περιγράψουν μια δυσκολία στη ζωή τους, μια διαταραχή της ρουτίνας τους, ένα πρόβλημα μια κρίσιμη φάση. Ετυμολογικά, η λέξη προέρχεται από το ρήμα κρίνω

Ειδικότερα, η κρίση είναι μια αλλαγή από την κατάσταση της κανονικότητας και μπορεί να προσλάβει διαβαθμίσεις αντικανονικότητας από μια κατάσταση απλής διαταραχής μέχρι την κατάσταση μη ελεγχόμενων εκρηκτικών γεγονότων και την κατάσταση του χάους και του πανικού. Έτσι, μια κρίση περιέχει μια απειλή σχετικά με τους πόρους και τους ανθρώπους, την απώλεια του ελέγχου και ορατές ή αόρατες συνέπειες στους ανθρώπους, τους πόρους και τους οργανισμούς (Πανηγυράκης, 2001).

Οικονομική κρίση είναι ένα φαινόμενο κατά το οποίο η οικονομία παρουσιάζει μια αισθητή και διαρκή μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Η έννοια οικονομική δραστηριότητα περιλαμβάνει όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως εθνικό προϊόν, επενδύσεις, τιμές. Ο πιο σπουδαίος δείκτης όμως της οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις οι οποίες αυξάνονται και μειώνονται συνεχώς και επηρεάζουν όλα τα μεγέθη της οικονομίας σε μεγάλο βαθμό.

Για να οριστεί με ακρίβεια η οικονομική κρίση απαραίτητες είναι οι έννοιες από τη θεωρία των οικονομικών διακυμάνσεων ή από τους οικονομικούς κύκλους. Σύμφωνα με τους οικονομικούς κύκλους η οικονομική κρίση πρόκειται για ένα φαινόμενο με επαναλαμβανόμενες διακυμάνσεις της γενικής οικονομικής δραστηριότητας που σημειώνεται για μια περίοδο ετών.

Η οικονομική κρίση αποτελεί μία από τις δύο φάσεις των οικονομικών κύκλων, τη φάση της καθόδου. Αυτό σημαίνει ότι η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται συρρικνώνεται συνεχώς.

Όταν μιλάμε για οικονομικές διακυμάνσεις ή οικονομικούς κύκλους αναφερόμαστε σε συνεχείς αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας. Οι Άγγλοι το φαινόμενο αυτό το ονομάζουν business cycles και έτσι με αυτό τον τρόπο τονίζουν πόσο σημαντικό ρόλο παίζουν οι επενδύσεις στην εξέλιξη του οικονομικού κύκλου.

Η διάρκεια ενός οικονομικού κύκλου ποικίλει από περισσότερο του ενός χρόνου μέχρι δέκα ή δώδεκα χρόνια και διαιρείται σε μικρότερους κύκλους με παρόμοια χαρακτηριστικά στοιχεία (Burns and Mitchell 1946).

Μια κρίση αποτελείται συνήθως από τέσσερα στάδια, τα οποία είναι :

1. Στάδιο διαμόρφωσης της κατάστασης ή πρόδρομων συμπτωμάτων (Prodomal crisis stage)
2. Στάδιο εκδήλωσης της κρίσης (Acute crisis stage)
3. Στάδιο των επιπτώσεων (Chronic crisis stage)
4. Στάδιο επίλυσης –ομαλοποίησης (Crisis resolution stage) (Σφακιανάκης, 1998).

1.2 Οικονομικοί κύκλοι

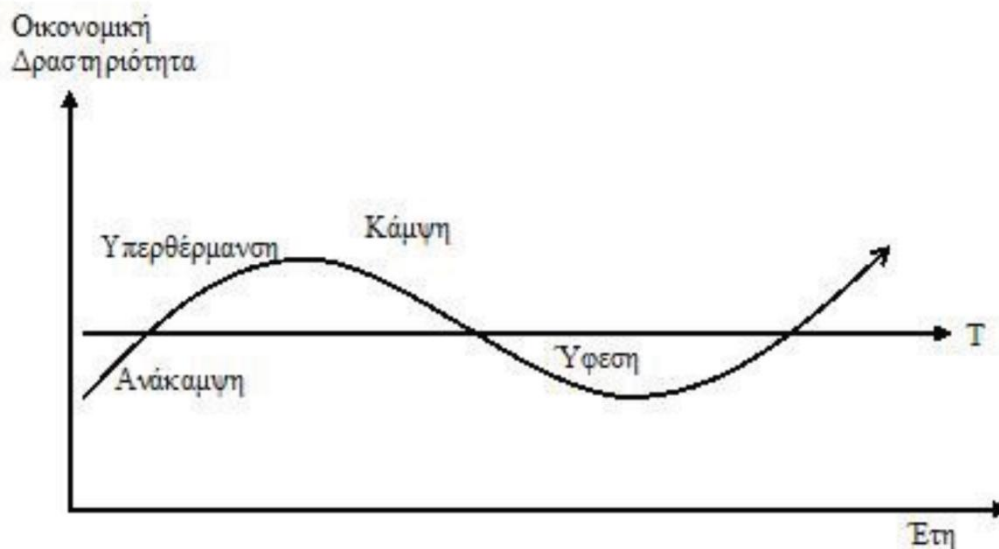
Οι οικονομικοί κύκλοι σχετίζονται με τις διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας και συγκεκριμένα με την εναλλαγή φάσεων αναπτύξεως και ύφεσης. Οι πρώτες διακυμάνσεις είναι περίοδοι ευημερίας, οι δεύτερες είναι κοινωνικής δυσπραγίας και κοινωνικής ανέχειας.

Κάθε κύκλος περιλαμβάνει μια φάση ανάπτυξης και μια φάση ύφεσης. Στη φάση της ανάπτυξης ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ είναι θετικός διότι η παραγωγή αυξάνεται και στη φάση της ύφεσης ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ είναι αρνητικός διότι η παραγωγή μειώνεται (Αντζουλάτος Α., 2010).

Σύμφωνα με τον Mitchell Wesley (1946) και τον Arthur Burns (1946) δίνεται ο εξής ορισμός για τους οικονομικούς κύκλους :

Οι οικονομικοί κύκλοι είναι μια μορφή διακύμανσης που συναντάται στη συνολική οικονομική δραστηριότητα των χωρών που στηρίζονται κυρίως στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Ο κύκλος αποτελείται από επεκτάσεις, που παρατηρούνται το ίδιο περίπου χρονικό διάστημα σε πολλές οικονομικές δραστηριότητες ακολουθούμενες από επίσης γενικευμένες κάμψεις , υφέσεις και ανακάμψεις που σμίγουν με την επεκτατική φάση του επόμενου κύκλου. Αυτή η ακολουθία των μεταβολών επαναλαμβάνεται αλλά δεν είναι περιοδική.

1.3 Παρουσίαση Οικονομικού Κύκλου

Το ανώτατο σημείο του κύκλου αντιστοιχεί στο μέγιστο ΑΕΠ πριν να αρχίσει η ύφεση, ενώ το κατώτατο σημείο του κύκλου αντιστοιχεί στο ελάχιστο ΑΕΠ. Τα δύο ακρότατα σημεία του κύκλου ονομάζονται σημεία καμψής.

Σύμφωνα με τους Burns and Mitchell τα τρία σημαντικά στοιχεία του κύκλου είναι η διάρκεια, το βάθος και η διάχυση. Δηλαδή η ύφεση θα πρέπει να έχει αρκετή μεγάλη διάρκεια, να παρατηρείται ουσιαστική πτώση της παραγωγής και να επηρεάζει πολλούς τομείς της οικονομίας.

Τέλος, σύμφωνα με τον Bergman ο οικονομικός κύκλος υπολογίζεται είτε από κορυφή σε κορυφή, είτε από το κατώτατο σημείο σε κατώτατο σημείο ενώ παρατηρείται συμμετρία.

1.4 Τα αίτια της οικονομικής κρίσης

Η πρόσφατη οικονομική κρίση που ξέσπασε δεν ήταν ένα ανεξάρτητο και ένα γεγονός που δεν περιμέναμε να συμβεί. Τα αίτια της και τα χαρακτηριστικά της στοιχεία που την προκάλεσαν συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με την ιστορία της μεταπολεμικής διαδικασίας συσσώρευσης του κεφαλαίου στον ανεπτυγμένο καπιταλισμό και κυρίως με τη «χρυσή εποχή» της συσσώρευσης του κεφαλαίου, την κρίση της δεκαετίας του 1970, τον τρόπο με τον οποίο «λύθηκε» ή αντιμετωπίστηκε η κρίση αυτή, την εμπειρία της «νεοφιλελεύθερης» περιόδου και κυρίως της τελευταίας της φάσης, όταν και εντάθηκε το φαινόμενο της χρηματιστικοποίησης της καπιταλιστικής οικονομίας (Υπουργείο Οικονομικών, 2010).

Τα σημαντικότερα αίτια της κρίσης προέρχονται κυρίως από τα διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν αλλά κυρίως στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με πιο έντονο τρόπο. Βασικό χαρακτηριστικό της οικονομίας μας αποτελούν τα διαρθρωτικά προβλήματα που εμφανίστηκαν πριν την χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, τα οποία διογκώθηκαν τα τελευταία χρόνια με την εμμονή στην άσκηση πολιτικών στη κατεύθυνση των αυτορυθμιζόμενων αγορών (Μπούρας και Λυκούρας, 2011).

Δυστυχώς ,προβλέψεις δείχνουν στη χώρα μας αναμένεται η κρίση να έχει μεγαλύτερη επέκταση και διάρκεια σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό οφείλεται στη δομή και στα διαρθρωτικά της προβλήματα που είναι διαφορετικά και καθημερινά γίνονται μεγαλύτερα και οξύτερα (Busch, 1986).

Η παραγωγική βάση της Ελληνικής Οικονομίας είναι ισχνή καθώς στηρίχθηκε, σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, σε τομείς όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία και η οικοδομή, κλάδοι που πλήττονται πρώτοι και με ιδιαίτερη ένταση από την κρίση. Ακόμη, οι Τράπεζες το πιο ισχυρό τμήμα του ελληνικού κεφαλαίου, οι οποίες λειτούργησαν με πρωτόγνωρους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, με την επέκταση τους στα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, μαζί με άλλες μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, είναι εκτεθειμένες στην διεθνή κρίση με την ανάληψη υψηλών

κινδύνων, καθώς η κρίση αυτή πλήττει με ιδιαίτερη σφοδρότητα τις χώρες αυτές (Τσουλφίδης,2010).

Η σημερινή οικονομική κρίση ξεκίνησε από την συνύπαρξη των ακόλουθων τριών παραγόντων (INE-ΓΣΕΕ, 2008,α):

- Η φούσκα στις τιμές των ακινήτων σε πολλές περιοχές των ΗΠΑ, η οποία διευκόλυνε την υπερκατανάλωση. Όλο αυτό είχε σαν συνέπεια την να υπερθερμανθεί η οικονομία και να αυξηθεί το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών, όπως συνήθως συμβαίνει σε παρόμοιες κρίσεις.
- Η ραγδαία εξάπλωση στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου, από 9% των συνολικών στεγαστικών το 2003 σε 24% το 2007, δηλαδή μια αχαλίνωτη πιστωτική επέκταση σε κατηγορίες νοικοκυριών που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα έπρεπε να έχουν δανειοδοτηθεί. Οι τράπεζες παρείχαν δάνεια με μόνη εγγύηση την αναμενόμενη αύξηση στην τιμή της κατοικίας, ενώ διευκόλυναν τα νοικοκυριά με τρομερά χαμηλά επιτόκια στα πρώτα χρόνια, τα οποία όμως θα αναπροσαρμόζονταν στη συνέχεια. Μάλιστα, οι τράπεζες κάποιες φορές αναλάμβαναν να πληρώσουν το δάνειο του νοικοκυριού από άλλη τράπεζα, επειδή το νοικοκυριό είχε πρόβλημα αποπληρωμής.
- Η μεταφορά του ρίσκου από τους ισολογισμούς των τραπεζών στο κοινό και τους επενδυτές μέσω τιλοποιήσεων, πολλοί από τους οποίους αγνοούσαν το ύψος του κινδύνου και υπήρξαν επιρρεπείς στις τότε υψηλές αποδόσεις. Η μεταφορά αυτή του ρίσκου επέτρεπε στις τράπεζες να δανείζουν άφοβα σε μη φερέγγυους δανειολήπτες και στη συνέχεια να αποκτούν ρευστότητα για επιπλέον δανειοδοτήσεις, χωρίς να χρειάζεται να βρουν νέους καταθέτες.

Επιπλέον, οι αιτίες της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης πρέπει να εντοπιστούν σε τέσσερις ακόμη παράγοντες οι οποίοι είναι :

- Στις πολιτικές δραστικής μείωσης των φορολογικών εσόδων που ακολούθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις για πάνω από μια δεκαετία πριν την κρίση.
- Στη νεοφιλελεύθερη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απέκλειε τη στήριξη των δημόσιων οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αλλά υποχρέωνε τις κυβερνήσεις να αντλούν δάνεια μόνο από τις

εμπορικές τράπεζες και γενικότερα τις χρηματοπιστωτικές αγορές, με αποτέλεσμα την εκτίναξη των επιτοκίων δανεισμού στη συγκυρία της κρίσης. Στην εμμονή παράλληλα, της ελληνικής κυβέρνησης στις νεοφιλελεύθερες συνταγές διαχείρισης της οικονομίας. Όταν οι χρηματαγορές απέσυραν την εμπιστοσύνη τους προς την ελληνική οικονομία, τα επιτόκια δανεισμού του Δημοσίου εκτινάχθηκαν σε δυσβάσταχτα ύψη. Τον Φεβρουάριο 2010 αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διαμορφωθεί ένα πακέτο δανειακής στήριξης του ελληνικού Δημοσίου με την εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), με την συμφωνία ότι η χώρα θα ακολουθούσε ένα αυστηρό πρόγραμμα περιστολής των δημόσιων δαπανών. Η κυβέρνηση προσανατολίστηκε στον περιορισμό των μισθιακών δαπανών του δημοσίου και στην περιστολή του κοινωνικού κράτους, με παράλληλη αύξηση των εσόδων κυρίως από έμμεσους φόρους (αύξηση ΦΠΑ). Άφησε αμετάβλητες τις συνθήκες αναφορικά με άλλες πηγές εσόδων ή δαπανών. Στις 23 Απριλίου 2010 η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός δανειακής στήριξης εκ μέρους της ΕΕ και του ΔΝΤ.

- Στην ύπαρξη του ευρώ που, πριν την κρίση, διευκόλυνε να μεταφέρονται πόροι προς τις χώρες που αναπτύσσονταν ταχύτερα. Οι κεφαλαιακές αυτές εισροές ισοσκελίζουν το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας και συγκεκριμένα επέτρεπαν πριν την κρίση στην Ελλάδα και άλλες χώρες της λεγόμενης «ευρωπαϊκής περιφέρειας» να διατηρούν ένα σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Με το που εμφανίστηκε η κρίση η δυνατότητα αυτή εξαφανίστηκε, διότι συρρικνώθηκαν οι κεφαλαιακές εισροές.
- Τέλος, στο διάστημα 1996-2008 η Ελλάδα παρουσίασε υψηλή αύξηση του ΑΕΠ κατά 61,0%, η Ισπανία κατά 56,0% και η Ιρλανδία κατά 124,1%, σε αντίθεση με τις περισσότερο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Γερμανία ήταν 19,5%, την Ιταλία 17,8% και για τη Γαλλία 30,8%. Οι χώρες που σημείωσαν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης κατά βάση κατέληξαν με σημαντικά ελλείμματα στις τρέχουσες συναλλαγές (INE-ΓΣΕΕ, 2008, α).

1.5 Επιπτώσεις της κρίσης

Η κρίση στην Ελλάδα από τα τέλη του 2009 και μετά επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τις νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις, τις αγορές κεφαλαίων και το τραπεζικό σύστημα.

Σημαντική συρρίκνωση εμφανίστηκε στις καταθέσεις και μάλιστα η χορήγηση τραπεζικής χρηματοδότησης περιορίστηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα. Μεγάλη αύξηση σημειώθηκε στα τραπεζικά επιτόκια, ραγδαία άνοδος των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων και πτώση των τιμών των μετοχών. Οι τράπεζες αποκόπηκαν από τις διεθνείς αγορές χρήματος και ομολόγων, παρουσίασαν ζημίες και αναγκάστηκαν να δεσμεύσουν κεφάλαια για προβλέψεις δεδομένης της σημαντικής αύξησης των προβληματικών στοιχείων ενεργητικού.

Η Τράπεζα της Ελλάδος και η Πολιτεία ανακούφισαν τις πιέσεις επί της ρευστότητας των τραπεζών και το 2012 άρχισαν να αναπληρώνουν την κεφαλαιακή βάση των συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων με πόρους που διοχετεύθηκαν στη χώρα μέσω της δεύτερης δανειακής σύμβασης. Εκείνη τη χρονιά έλαβε τέλος το φαινόμενο των έντονων εκροών καταθέσεων, τα τραπεζικά επιτόκια και οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων σιγά-σιγά αποκλιμακωνόντουσαν, οι τιμές των μετοχών άρχισαν να ανακάμπτουν, η υποχώρηση της τραπεζικής χρηματοδότησης προς την πραγματική οικονομία άρχισε να επιβραδύνεται και η ρευστότητα των τραπεζών να αποκαθίσταται. Συγκεκριμένα, το 2013 η ανακεφαλαιοποίηση των πιστωτικών ιδρυμάτων ολοκληρώθηκε, η αναδιάταξη και εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος προχώρησε περαιτέρω και καταγράφηκαν μόνο περιορισμένες εκροές καταθέσεων. Οι ρυθμοί μείωσης των δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα συγκρατήθηκαν παράλληλα με περιορισμό της χρηματοδοτικής εξάρτησης των εμπορικών τραπεζών από την κεντρική τράπεζα, καθώς τα πιστωτικά ιδρύματα απέκτησαν ξανά πρόσβαση στη διασυνοριακή διατραπεζική αγορά, ενώ η καθοδική πορεία των τραπεζικών επιτοκίων και των μακροπρόθεσμων αποδόσεων μειώθηκε.

Όσο δεν σημειώνεται αναζωπύρωση της αβεβαιότητας, οι ευνοϊκές εξελίξεις θα συνεχίζονται και μάλιστα, με την έλευση της οικονομικής ανάκαμψης, θα επιταχυνθούν και θα αποκτήσουν βάθος. Η αποκατάσταση της ρευστότητας και η εσωτερική δημιουργία ιδίων κεφαλαίων στις τράπεζες, όπως και η υποχώρηση του κόστους των κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, με τη σειρά τους θα συμβάλουν σε στήριξη της ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας.

Ο τραπεζικός τομέας στην Ελλάδα δεν συνέβαλε στη δημιουργία της κρίσης δημόσιου χρέους που εμφανίστηκε στα τέλη του 2009. Αντιθέτως ο τομέας αυτός επηρεάστηκε σοβαρά από την κρίση. Ξεπέρασε μέχρι ένα σημείο τις δυσκολίες χωρίς να διαταραχθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ανασυντασσόμενος με τη στήριξη της

Τράπεζας της Ελλάδος και της Πολιτείας, και συνέβαλε στην αντιμετώπιση της κρίσης αποτρέποντας την απότομη πιστωτική συρρίκνωση. Το κλίμα ανησυχίας, φόβου και αβεβαιότητας που δημιούργησε η κρίση είχε σαν αποτέλεσμα να υπάρχουν εκροές σε μεγάλο ποσοστό καταθέσεων από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Οι καταθέσεις των νοικοκυριών στο εξωτερικό αυξήθηκαν απότομα, όπως ακόμη και η εκτιμώμενη εγχώρια νομισματική κυκλοφορία.

Οι εκροές των καταθέσεων και ο αποκλεισμός από τη διεθνή αγορά χρήματος και ομολόγων προκάλεσαν σοβαρές πιέσεις στη ρευστότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων. Από την άλλη πλευρά, η αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους και η χειροτέρευση της ποιότητας των χαρτοφυλακίων δανείων λόγω της ύφεσης προκάλεσαν διάβρωση της κεφαλαιακής βάσης του τραπεζικού συστήματος.

Οι τράπεζες αντέδρασαν στη συρρίκνωση των καταθέσεων και αύξησαν τα επιτόκια καταθέσεων προθεσμίας. Βέβαια, οι εκτεταμένες εκροές σταμάτησαν μόνον όταν άρχισε να υπάρχει κλίμα εμπιστοσύνης στις οικονομικές προοπτικές της Ελλάδος. Με αυτό τον τρόπο τα επιτόκια των καταθέσεων προθεσμίας είχαν ανοδική πορεία από τις αρχές της κρίσης μέχρι τον Ιούνιο του 2012, ενώ έκτοτε υποχωρούν.

Όσο διατηρείται το κλίμα εμπιστοσύνης και οι οικονομικές επιδόσεις της χώρας παρουσιάζουν βελτίωση, δεν θα σημειώνονται εκροές, αλλά το απόθεμα των εγχώριων καταθέσεων θα αυξάνεται διότι η ζήτηση καταθέσεων θα ενισχύεται εξαιτίας της ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας.

Κατά τα τελευταία έτη, οι ετήσιοι ρυθμοί μεταβολής της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά υποχώρησαν και διαμορφώθηκαν σε αρνητικά επίπεδα. Η προσφορά και η ζήτηση πιστώσεων περιορίστηκαν. Το Ευρωσύστημα και η Τράπεζα της Ελλάδος ενίσχυαν τη ρευστότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων. Επιπλέον, πόροι των Ευρωπαϊών εταίρων και του ΔΝΤ, που εξασφάλισε η χώρα μας μέσω της δεύτερης δανειακής σύμβασης, διοχετεύθηκαν στις σημαντικότερες ελληνικές τράπεζες μέσω του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας με σκοπό να αναπληρωθεί η κεφαλαιακή τους βάση. Η ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με εκτίμηση των κεφαλαιακών αναγκών των πιστωτικών ιδρυμάτων εκ μέρους της Τράπεζας της Ελλάδος. Η ενίσχυση της ρευστότητας και της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών συνέβαλε σε συγκράτηση της υποχώρησης της πιστωτικής επέκτασης, με αποτέλεσμα να αποβεί αναλογικά μικρότερη

από την υποχώρηση των καταθέσεων και την υποχώρηση του ονομαστικού ΑΕΠ. Εντονότερη μεταξύ όλων των κατηγοριών πιστώσεων ήταν η υποχώρηση των καταναλωτικών. Σημαντικά μέτρα πολιτικής επίσης εκτός των από αυτά που αναφέρθηκαν ήταν ήδη από τα τέλη του 2008 η κεφαλαιακή ενίσχυση των τραπεζών με την ανάληψη προνομιούχων μετοχών από το Ελληνικό Δημόσιο και η κάλυψη τραπεζικών ομολόγων με κρατικές εγγυήσεις δεδομένης της έξαρσης της ανησυχίας στις χρηματοπιστωτικές αγορές διεθνώς μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers, ο εφοδιασμός του κοινού με ικανό όγκο τραπεζογραμματίων από τα τέλη του 2009 και εξής, προκειμένου να ικανοποιείται η ιδιαίτερα αυξημένη ζήτηση και η νομοθέτηση το 2011 πλαισίου για την εξυγίανση των αδύναμων τραπεζών.

Στα πρώτα χρόνια της κρίσης, τα επιτόκια τραπεζικού δανεισμού αυξήθηκαν κυρίως λόγω της ανόδου των επιτοκίων καταθέσεων, της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και της αναγκαιότητας να περιοριστεί η προσφορά πιστώσεων όχι μόνο μέσω αυστηροποίησης των μη επιτοκιακών όρων δανεισμού, αλλά και με χρήση του μηχανισμού των τιμών. Σε διαφορετικό χρονικό σημείο μέσα στο 2011 για κάθε κατηγορία δανείων, το ονομαστικό επιτόκιο άρχισε να υποχωρεί. Διάφοροι παράγοντες συνετέλεσαν σε αυτή την εξέλιξη, η οποία συνεχίζεται, όπως π.χ. οι μειώσεις των επιτοκίων Euribor και οι μειώσεις του κόστους της χρηματοδότησης που αντλούν οι τράπεζες από την Τράπεζα της Ελλάδος (μετά το 2012).

Όσο δεν επιστρέφει η αβεβαιότητα της κρίσης, το επιτόκιο καταθέσεων θα υποχωρεί, δημιουργώντας τις συνθήκες για περαιτέρω αποκλιμάκωση των επιτοκίων τραπεζικού δανεισμού, υπό την προϋπόθεση ότι ο ανταγωνισμός στο τραπεζικό σύστημα θα διαφυλαχθεί. Σε ένα περιβάλλον οικονομικής ανάκαμψης (α) θα ενισχυθεί η εμπιστοσύνη προς τις τράπεζες, γεγονός που θα συμβάλει σε διεύρυνση της πρόσβασής τους στη διεθνή αγορά καταθέσεων χονδρικής, ενώ ήδη σχεδιάζεται να επιχειρηθεί άντληση πόρων και από την αγορά ομολόγων, (β) θα επανακατατίθενται σε τραπεζικούς λογαριασμούς και άλλα αποθησαυρισμένα τραπεζογραμμάτια, (γ) θα αυξάνεται η ζήτηση για εγχώριες καταθέσεις λιανικής και (δ) θα βελτιώνεται η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών με την επανεπένδυση κερδών αλλά και την επιδιωκόμενη αποτελεσματικότερη διαχείριση των προβληματικών στοιχείων ενεργητικού. Όλα τούτα θα συμβάλουν στη δημιουργία κατάλληλων προϋποθέσεων ώστε μεσοπρόθεσμα να επέλθει αύξηση της προσφοράς τραπεζικών δανείων και άρα να ασκηθεί πρόσθετη καθοδική πίεση στα

επιτόκια δανεισμού. Προς αυτή την κατεύθυνση θα επιδράσει και ο περιορισμός του πιστωτικού κινδύνου.

Η εξέλιξη της κρίσης συχνά περιγράφεται με αναφορά στις μεταβολές της διαφοράς αποδόσεων μεταξύ ελληνικών και γερμανικών μακροπρόθεσμων κρατικών ομολόγων. Πράγματι, η ανοδική πορεία της διαφοράς αποδόσεων εκδηλώθηκε από τα τέλη του 2009 και η μέγιστη τιμή της καταγράφηκε τις παραμονές της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους στις αρχές του 2012. Η διαφορά αποδόσεων μειώθηκε σημαντικά αφού, στα μέσα του 2012, με το σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας, εξασφαλίστηκε η εφαρμογή οικονομικής πολιτικής συνεπούς με τις υποχρεώσεις της χώρας που απέρρεαν από τη δεύτερη δανειακή σύμβαση, η οποία θα επέτρεπε την παραμονή της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ. Κατ' αναλογία, οι μεταβολές των τιμών στην αγορά μετοχών αντικατόπτρισαν αρχικά την αβεβαιότητα και την ύφεση που προκάλεσε η κρίση. Από τα μέσα όμως του 2012 αντανακλούν την ευνοϊκή επίδραση της επιτελούμενης προόδου ως προς τον περιορισμό των μακροοικονομικών ανισορροπιών, την εισαγωγή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και ειδικότερα την αναδιάταξη του τραπεζικού συστήματος.

Εξαγορές και μέτρα εξυγίανσης, σε συνδυασμό με τη διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης, οδήγησαν σε αύξηση του μεριδίου των τεσσάρων συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων από περίπου 65% του συνολικού ενεργητικού των τραπεζών το 2009 σε άνω του 90% το 2013. Η εξέλιξη αυτή συμβάλλει σε εξάλειψη της πλεονάζουσας δυναμικότητας, ανοίγει το δρόμο για την αξιοποίηση συνεργειών και οικονομιών κλίμακας και δημιουργεί πολύ ανθεκτικότερες τράπεζες, επιτείνοντας ωστόσο την ανάγκη διαφύλαξης του ανταγωνισμού.

Μη επαναλαμβανόμενα γεγονότα (όπως η καταγραφή αρνητικής υπεραξίας στο πλαίσιο της προαναφερθείσας αναδιάταξης του τραπεζικού συστήματος) συνετέλεσαν στην πραγματοποίηση κερδών από τα πιστωτικά ιδρύματα το 2013. Ωστόσο, τα έτη 2010-2012 οι τράπεζες κατέγραψαν ζημίες λόγω του σχηματισμού αυξημένων προβλέψεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου και της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους. Αρνητική επίδραση στα κέρδη άσκησε επίσης η αύξηση των επιτοκίων καταθέσεων και η προσφυγή σε έκτακτη χρηματοδότηση από την Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ τα έσοδα από τόκους υποχώρησαν λόγω της συρρίκνωσης του ποσοστού των ενήμερων δανείων

Εν κατακλείδι, το κατάλληλο επιχειρηματικό υπόδειγμα για τις ελληνικές τράπεζες στο νέο τοπίο που έχει δημιουργηθεί στο τραπεζικό σύστημα θα πρέπει να επιτυγχάνει εσωτερική δημιουργία κεφαλαίων κατ' αρχάς με εξορθολογισμό του κόστους λειτουργίας. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να παρέχουν πλήρες φάσμα τραπεζικών εργασιών ορθά τιμολογημένων, καθώς και να επιδιώξουν πέραν της διαχείρισης των προβληματικών στοιχείων ενεργητικού, απεμπλοκή από τις μη αμιγώς τραπεζικές εργασίες και επανασχεδίαση των δραστηριοτήτων στο εξωτερικό.

Κεφάλαιο 2

Τραπεζικό Σύστημα

2.1 Ιστορική εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος

Ο τραπεζικός τομέας αποτελεί τον βασικότερο μέρος ενός οικονομικού συστήματος και παίζει σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας και την επίτευξη της οικονομικής ευημερίας. Η σημασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος έγκειται σε μία σειρά από λειτουργίες που αυτό επιτελεί. Έτσι, η πρώτη και η βασικότερη λειτουργία του είναι να μεσολαβεί μεταξύ των ελλειμματικών και πλεονασματικών οικονομικών μονάδων και η σωστή κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων, διότι όσο πιο σωστή είναι η κατανομή των κεφαλαίων τόσο καλύτερα αναπτύσσεται μια οικονομία. Στην συνέχεια, η δεύτερη λειτουργία του αφορά την εισαγωγή νέων και καλύτερα σχεδιασμένων χρηματοοικονομικών προϊόντων τα οποία ικανοποιούν με πιο αποτελεσματικό τρόπο τις καταναλωτικές και επενδυτικές ανάγκες. Η τρίτη λειτουργία αναφέρεται στο να ελαχιστοποιήσει τον κίνδυνο απώλειας των κεφαλαίων. Τέλος, μια άλλη βασική λειτουργία είναι αυτή που αναφέρεται στη μείωση του κόστους πληροφόρησης και του κόστους συναλλαγών.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελείται από τις χρηματοοικονομικές αγορές, τα χρηματοοικονομικά προϊόντα και τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Όταν χρησιμοποιούμε τον όρο χρηματοοικονομική αγορά αναφερόμαστε στο σύνολο των επενδυτών που σε περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού στοχεύουν στην αγορά χρεογράφων που προσφέρουν οι ελλειμματικές επιχειρήσεις. Τα χρηματοοικονομικά προϊόντα είναι το σύνολο των προϊόντων που είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στις χρηματοοικονομικές αγορές και συνήθως εκδίδονται από τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Κάποια τέτοια παραδείγματα προϊόντων είναι Έντοκα Γραμμάτια Δημοσίου, οι Συμφωνίες Επαναγοράς, τα Εμπορικά Ομόλογα, τα Κρατικά Ομόλογα, οι Ομολογίες, οι Μετοχές, τα Πιστοποιητικά Καταθέσεων κ.α.. Όσον αφορά τον όρο χρηματοοικονομικό οργανισμό αναφερόμαστε σε

ένα ιδιωτικό ή δημόσιο ίδρυμα το οποίο αναλαμβάνει την μεταφορά κεφαλαίων μεταξύ καταθετών και δανειζόμενων. Η τράπεζα αποτελεί ένα πιστωτικό ίδρυμα στο οποίο οι επενδυτές συγκεντρώνονται και πραγματοποιούν καταθέσεις ή δέχονται χρηματοδοτήσεις. Η τράπεζα έχει την υποχρέωση να σέβεται τον δανειζόμενο και να επιδιώκει για την αποδοτικότερη εξυπηρέτηση του χωρίς ωστόσο να θέτει σε κίνδυνο την βιωσιμότητα της τράπεζας. Το σύνολο των τραπεζών δημιουργεί το τραπεζικό σύστημα.

Αρχικά, οι τραπεζικές εργασίες εμφανίστηκαν στον ελληνικό χώρο, στην Αθήνα από τον 6ο π.Χ. αιώνα. Την εποχή εκείνη υπήρχαν στην Αθήνα πολλά επαγγέλματα που είχαν ως κύριο αντικείμενό τους το χρήμα. Για παράδειγμα κάποια από αυτά είναι οι αργυραμοιβοί και κολλυβιστές οι οποίοι αναλάμβαναν έναντι ενός μικρού τιμήματος, του κολλύβου, να ανταλλάσουν νομίσματα μεταξύ των πόλεων κρατών σε όλη τη χώρα. Επιπλέον, υπήρχαν οι τραπεζίτες οι οποίοι δεχόταν τις καταθέσεις των πολιτών έναντι ενός μικρού τόκου και ακόμη οι τοκιστές που δάνειζαν έναντι υψηλού τόκου ή ενεχύρου. Στη δημηγορία του Ισοκράτη «Τραπεζικός» αναφέρονται ως πρώτοι τραπεζίτες ο Αντισθένης, ο Αρχίστρατος και ο Πασίωνας ο οποίος ήταν δούλος του Αρχίστρατου και όταν ελευθερώθηκε του παραχωρήθηκε η τράπεζα του αφεντικού του. Την εποχή εκείνη τα τραπεζικά ιδρύματα κύρια ασχολία είχαν την ανταλλαγή νομισμάτων των ανεξάρτητων πόλεων-κρατών, τις καταθέσεις περιουσιακών στοιχείων, τη παροχή εγγύησης, τη παροχή δανείων με ή χωρίς ενέχυρο με επιτόκια κυμαινόμενα 12-24%, τη παροχή δανείων με ενέχυρο το ίδιο το σκάφος ή τα φορτία του με επιτόκια 30-40% και τις προθεσμιακές πράξεις όπως η αγορά για μελλοντική παράδοση σιτηρών. Βέβαια, η τράπεζα κατέβαλλε τόκους με την προϋπόθεση ότι η διορία κατάθεσης υπερέβαινε το διάστημα ενός μηνός. Κατόπιν, τον 4ο π.Χ. αιώνα ο τραπεζίτης είχε και το ρόλο του σημερινού χρηματιστή. Στον εξοπλισμό του πάγκου του, την τράπεζα, συγκαταλέγονταν ένας ζυγός, ο άβαξ για τους υπολογισμούς, ασφαλιζόμενα κιβωτίδια, όπου ήταν ταξινομημένα νομίσματα διαφόρων πόλεων κρατών, λογιστικά βιβλία και ένας λίθος δοκιμής των μετάλλων, η λεγόμενη Λυδία λίθος. Έδρα του ήταν μία συγκεκριμένη θέση στην Αγορά της Αθήνας και κάποιο στωικό οικοδόμημα στον Πειραιά. Οι τραπεζικές συναλλαγές πραγματοποιούνταν είτε από τον ίδιο τον τραπεζίτη είτε και από έναν εξειδικευμένο δούλο ή και από κάποιον απελεύθερο ανάλογα με τον αριθμό των τραπεζικών πράξεων. Τραπεζικά ιδρύματα υπήρχαν στη Λήμνο, στη Δήλο, στον Ορχομενό, στην Έφεσο, στο Ίλιο και στην Κύζικο. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπήρχε μεγάλος ανταγωνισμός ο οποίος είχε δημιουργηθεί από το γεγονός ότι οι πολίτες

και οι πόλεις-κράτη τοποθετούσαν τα πολύτιμα περιουσιακά τους στοιχεία είτε στους ναούς, όπου επικρατούσε το θρησκευτικό απαραβίαστο, είτε στην οικία τους.

Η σύγχρονη ιστορία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος χρονικά αναφέρεται στο 1828. Ιδρύθηκε η Εθνική Χρηματοδοτική Τράπεζα η οποία λειτουργούσε υπό τη μορφή κρατικής τράπεζας με στόχο να βοηθήσει την ασθενική τότε ελληνική οικονομία μέσω της έκδοσης ομολόγων. Όμως η τράπεζα έκλεισε το 1834 εφόσον δεν μπορούσε να εμπνεύσει εμπιστοσύνη. Η ουσιαστική αφετηρία του τραπεζικού συστήματος και η άσκηση βασικών τραπεζικών εργασιών χρονολογείται το 1841 με την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας με κεφάλαιο 500.000 δραχμές. Κύριες δραστηριότητές της ήταν η παροχή οργανωμένης πίστης, να εκδίδει τραπεζογραμμάτια και να τροφοδοτεί κεφάλαια στις ελληνικές επιχειρήσεις. Στα επόμενα χρόνια ιδρύθηκαν και άλλα τραπεζικά ιδρύματα που είχαν μορφή εμπορικών τραπεζών, τραπεζών ναυτιλιακής ή βιομηχανικής πίστης από τα οποία κάποια απορροφήθηκαν από την Εθνική Τράπεζα και κάποια διέκοψαν οριστικά τη λειτουργία τους αφού δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εποχής. Στην εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σημαντικό ρόλο έπαιξε η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928, η οποία ιδρύθηκε μετά από συμφωνία με την Κοινωνία των Εθνών και δέχθηκε να αναλάβει την εγγύηση δανείου ύψους 900.000 λιρών με όρο την μονοπωλιακή έκδοση τραπεζογραμμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980 η δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος ήταν αποτέλεσμα των κρατικών κανόνων και ρυθμίσεων που περιόριζαν σημαντικά την αποτελεσματικότητά του. Ο ανταγωνισμό περιορίστηκε ανάμεσα στα τραπεζικά ιδρύματα τα οποία ήταν τα μέσα άσκηση της νομισματικής πολιτικής λόγω του γεγονότος ότι η Τράπεζα της Ελλάδος ρύθμιζε την επενδυτική πολιτική και την πολιτική χορηγήσεων. Όλο αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το ελληνικό τραπεζικό σύστημα να στερείται ευελιξίας και παραγωγικότητας και να μην είναι σε θέση να ανταπεξέλθει στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που διαμορφώθηκαν στο διεθνές περιβάλλον. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αναμορφώθηκε σταδιακά μέσα από την εφαρμογή τόσο Κοινοτικών Οδηγιών όσο και Εκθέσεων Επιτροπών, όπως η Επιτροπή Χαρισσοπούλου (1981), η Επιτροπή Καρατζά (1987), η Επιτροπή Ζαβού (1991). Έτσι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα άρχισε να εκσυγχρονίζεται, να απελευθερώνεται και να γίνεται πιο ανταγωνιστικό. Ειδικότερα, επήλθε η απελευθερώθηκαν τα επιτόκια και η κίνηση των κεφαλαίων. Με την εισαγωγή του ευρώ από το 2000 δημιουργήθηκε η βάση για την εναρμόνιση των όρων

λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ. Η αμεσότερη επίδραση στο νομισματικό σύστημα των κρατών- μελών επήλθε με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και την συνακόλουθη άσκηση μιας ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Μάλιστα από την 1η Ιανουαρίου 1999 το ευρώ (σε λογιστική μορφή) υιοθετήθηκε ως το εθνικό νόμισμα έντεκα κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην συνέχεια στις 19 Ιουνίου 2000, στο πλαίσιο της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Santa Maria da Feira, η Ελλάδα έγινε δεκτή ως το δωδέκατο μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2001, αφού εκτιμήθηκε ότι πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης. Ωστόσο η υιοθέτηση του ευρώ οδήγησε σε μείωση των εσόδων των τραπεζών από προμήθειες σε συνάλλαγμα και σε μείωση των επιτοκίων με αποτέλεσμα το κόστος χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών να μειωθεί σημαντικά. Όμως, η μείωση αυτή περιόρισε τον διαμεσολαβητικό ρόλο των τραπεζών λόγω αύξησης του ανταγωνισμού από την κεφαλαιαγορά για τις αποταμιεύσεις των επενδυτών ενώ και οι επιχειρήσεις δύνανται πλέον να επιλέξουν μεταξύ του τραπεζικού δανεισμού, της αγοράς εταιρικών ομολόγων και της κεφαλαιαγοράς για την άντληση των κεφαλαίων τους. Το 2006 υπήρξε μια χρόνια έντονων διεργασιών σε αυτό το τομέα: Η διάθεση μετοχών της Αγροτικής τράπεζας, μείωσε το ποσοστό που κατέχει το Δημόσιο (άμεση και έμμεση συμμετοχή) κατά 7,179%. Η εισαγωγή του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο Χρηματιστήριο Αθηνών είχε επίσης ως αποτέλεσμα τη μείωση της συμμετοχής του Δημοσίου κατά 34,84%. Η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Εθνικής Τράπεζας είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της έμμεσης συμμετοχής των ταμείων στο μετοχικό κεφάλαιο (από 21,4% πριν την αύξηση στο 19% μετά την αύξηση). Τέλος, η πώληση του ποσοστού του Δημοσίου στην Εμπορική (11,01%) είχε ως αποτέλεσμα να κατέχει η Credit Agricole το 71,96%. Επιπλέον, Εθνική Τράπεζα διείσδυσε στην Τουρκία με την εξαγορά της Finansbank και έχει κάνει πρόταση για την εξαγορά του Ρουμανικού Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου. Μετά τη δυναμική επέκταση στην τουρκική αγορά, η Εθνική Τράπεζα διαθέτει συνολικό ενεργητικό ύψους 70 δισεκατομμυρίων ευρώ, 1.059 καταστήματα (εκ των οποίων το 45% βρίσκεται εκτός Ελλάδος), και τα ενοποιημένα κέρδη προ φόρων σε 1,3 δισεκατομμύρια ευρώ. Η Εθνική Τράπεζα δραστηριοποιείται σε μια διευρυμένη γεωγραφική περιοχή με πληθυσμό 124 εκατομμύρια κατοίκους. Επίσης, η Eurobank ανακοίνωσε την εξαγορά του 99,34% της Ουκρανικής Universal Bank. Επιπλέον, προϊόν της τριπλής συγχώνευσης μεταξύ της Λαϊκής Τράπεζας, της Εγνατίας Τράπεζας και της Marfin Bank, η οποία ολοκληρώθηκε μετά τη

δημόσια πρόταση που απηύθυνε η Λαϊκή Κυπριακή Τράπεζα προς τους μετόχους της Marfin Financial Group A.E. Συμμετοχών, ήταν η σύσταση της Marfin Popular Bank. Τέλος, το 2006 επίσης εγκρίθηκε, κατά τη διάρκεια της έκτακτης γενικής συνέλευσης των μετόχων της Omega Bank, η συγχώνευσή της με την Proton Bank.

Πριν το 1980 το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ελεγχόταν από τις εποπτευόμενες αρχές. Αυτό συνέβαινε κυρίως διότι σε ένα σταθερού επιτοκίου περιβάλλον υπήρχε μεσολάβηση της ελληνικής κυβέρνησης και ενός πολύπλοκου συστήματος πιστωτικών κανόνων. Όλο αυτό είχε σαν συνέπεια να δημιουργηθούν προβλήματα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα καθώς και πολλά προβλήματα στη λειτουργία του (Λιαργκόβας και Ρεπούσης, 2011) . Στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια του 1980 το τραπεζικό σύστημα απελευθερώθηκε καθώς η Ελλάδα άρχισε να συμμετέχει στην ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά. Κατόπιν, με την εφαρμογή του νέου νόμου (1266/1982) πέτυχαν τη μερική απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος και συγκεκριμένα με την ενίσχυση του ρόλου της τράπεζας της Ελλάδας για την διεξαγωγή της νομισματικής πολιτικής (Τσιώνας, Χριστόπουλος 2003).

Το 1992 με την έναρξη ισχύος της δεύτερης τραπεζικής οδηγίας και με του εθνικούς κανονισμούς της ευρωπαϊκής ένωσης μειώθηκε ο πληθωρισμός στα επιτόκια στην ελληνική οικονομία (Τσιώνας, 2003) και να αυξήθηκε η αποτελεσματικότητα, η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Έτσι, το αποτέλεσμα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κατά τη περίοδο 1990-2006 υπερδιπλασιάστηκε σε σχέση με τον αντίστοιχο του ελληνικού ΑΕΠ, με την αύξηση 6,6%. (Αθανασόγλου et al., 2008) Κατά τον Τριαντόπουλο και Παγουλάτο (2009) την περίοδο 1997-2007 τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυξήθηκαν κατά 14,5 % και το σύνολο του ενεργητικού των τραπεζών άγγιξε την τιμή των 383 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2007. Στην περίοδο της απελευθέρωσης το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αναπτύχθηκε κυρίως από τον τραπεζικό δανεισμό για την αγορά κατοικίας (ο μέσος ετήσιος όρος δανεισμού ήταν 28,3%) από την καταναλωτική πίστη (ο μέσος ετήσιος όρος τραπεζικού δανεισμού ήταν 28,6%) και από την τραπεζική επιχειρήσεων (ο μέσος όρος ετήσιων δανεισμού ήταν 12%).

Μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers προέκυψε μια συστηματική χρηματοπιστωτική κρίση σε παγκόσμιο επίπεδο. Βέβαια, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τη κρίση και αυτό κυρίως είχε εκτεθεί σε μικρό βαθμό σε “τοξικά” περιουσιακά στοιχεία, είχε ενσωματωθεί στη χρηματοπιστωτική

αγορά της ΕΕ σε μικρό βαθμό και υπήρχε σχετικά μικρή αγορά χρήματος και κεφαλαίου συγκριτικά με τις άλλες χώρες (Τριαντόπουλος -Παγουλάτος, 2009). Η ελληνική κρίση χρέους αποκάλυψε τις αδυναμίες της ελληνικής και ευρωπαϊκής διακυβέρνησης. Αυτό έγινε διότι εκδηλώθηκαν οι αδυναμίες, οι ελλιπής και μη ισορροπημένους στο σύνολο τους Οικονομικούς και Νομισματικούς κανόνες της ένωσης (ΟΝΕ) για να αντιδρά αμέσως με τα προβλήματα που συναντά είτε η ΕΕ είτε η Ελλάδα. Το Μάιο του 2010 οι κυβερνήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσαν δάνειο για την Ελλάδα 110 δισεκατομμύρια ευρώ. Συγκεκριμένα, το ένα τρίτο της χρηματοδότησης δόθηκε από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και το υπόλοιπο ποσό από τα κράτη της ΕΕ και 750 ευρώ δισεκατομμύρια από το μηχανισμό στήριξης για το Ευρωσύστημα ως σύνολο. Βέβαια, για να βγει κερδισμένη η Ελλάδα από αυτό το δάνειο που της παρείχαν ήταν υποχρεωμένη να ακολουθήσει μια σειρά μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης που θα τα παρακολουθούσαν το ΔΝΤ και η ΕΕ κάθε τρεις μήνες.

Το ελληνικό σύστημα συνάντησε πολλά προβλήματα με το κλίμα που δημιουργήθηκε. Το σημαντικότερο από αυτά τα προβλήματα αφορούσε τις εκροές καταθέσεων που άρχισαν να παρατηρούνται το Μάιο του 2012, καθώς 24 δισεκατομμύρια ευρώ αποσύρθηκαν από τις ελληνικές τράπεζες. Αυτό, προφανώς είχε σαν αποτέλεσμα να πτωχεύσει μεγάλος αριθμός μικρών ελληνικών επιχειρήσεων καθώς δεν υπήρχαν χρήματα στις τράπεζες να δανείσουν. Έτσι, κύριο χαρακτηριστικό των ελληνικών τραπεζών εκείνη την περίοδο ήταν η στασιμότητα. Μάλιστα, οι ελληνικές τράπεζες άρχισαν να δανείζονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στα προβλήματα ρευστότητας που επικρατούσαν .

Το τραπεζικό σύστημα μπορεί σήμερα να παίζει ένα νέο σημαντικό ρόλο και να αποτελέσει μοχλό για την αναδιάρθρωση του επιχειρηματικού τομέα, καθώς είναι ο μόνος κλάδος της οικονομίας που έχει αναδιαταχθεί- ανακεφαλαιοποιηθεί πλήρως. Και φυσικά δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι τέτοιας έκτασης μετασχηματισμός δεν θα μπορούσε να μην έχει σοβαρό κόστος, ιδίως για τους μετόχους. Μέσα από τη διαδικασία αυτή όμως εξαλείφθηκε σε μεγάλο βαθμό η πλεονάζουσα παραγωγική δυναμικότητα και το νέο τραπεζικό σύστημα στηρίζεται σε πιο στέρεες βάσεις, σύμφωνα με τις ανάγκες του νέου μοντέλου ανάπτυξης. Αξιοσημείωτο είναι ότι σε κανέναν άλλο κλάδο δεν έχει γίνει τέτοιας ή παρόμοιας κλίμακας αναδιάρθρωση, παρά το γεγονός ότι οι πρωτόγνωρες συνθήκες οικονομικής κρίσης το καθιστούσαν αναγκαίο. Αυτή η εμπειρία των τραπεζών μπορεί να

αποδειχθεί πολύτιμη και για τις επιχειρήσεις των λοιπών τομέων και κλάδων της οικονομίας μας. Καλούνται λοιπόν σήμερα οι τράπεζες να συμβάλουν ουσιαστικά σε μία προσπάθεια ανασυγκρότησης του παραγωγικού δυναμικού για τη δημιουργία του νέου υποδείγματος βιώσιμης ανάπτυξης, που τόσο έχει ανάγκη η χώρα. Σήμερα η παροχή της περιορισμένης τραπεζικής ρευστότητας θα πρέπει να κατευθύνεται στην πραγματική οικονομία με τρόπο που μεγιστοποιεί τις αναπτυξιακές της δυνατότητες. Οι πολιτικές των τραπεζών θα πρέπει να προσανατολιστούν σε ένα νέο πλαίσιο παροχής πιστώσεων και διαχείρισης κινδύνων. Με αυτό το τρόπο θα αποφευχθούν οι τάσεις που παρατηρήθηκαν κατά την προηγούμενη δεκαετία, όταν ένα μεγάλο μέρος των πιστώσεων κατευθύνθηκε προς επενδύσεις σε κατοικίες και κατανάλωση. Αυτό σημαίνει ότι οι νέες πιστώσεις θα πρέπει να κατευθύνονται τώρα σε δυναμικές επιχειρήσεις με υψηλό βαθμό εξωστρέφειας και ευοίωνες προοπτικές ανάπτυξης. Εξυπακούεται βεβαίως ότι μέσα σε έναν τέτοιο προσανατολισμό του τραπεζικού συστήματος θα ήταν ανώφελο και επικίνδυνο αδύναμες και μη βιώσιμες επιχειρήσεις και υπερκορεσμένοι κλάδοι να αφεθούν να λειτουργούν με τους όρους του παρελθόντος. Ακόμη και αν τα περιθώρια τραπεζικού δανεισμού ήταν θεωρητικώς μεγάλα, η παροχή ρευστότητας σε αυτές τις μονάδες δεν θα βοηθούσε την οικονομία να αναπτυχθεί υγιώς, αλλά ούτε και αυτές τις μονάδες να επιβιώσουν μακροπρόθεσμα.

Επιπλέον, θα πρέπει να επιδιώκεται η ενδυνάμωση των επιχειρήσεων μέσω συνενώσεων και μάλιστα με στήριξη από τις εμπλεκόμενες τράπεζες, ιδιαίτερα στο βαθμό που πολλοί πιστούχοι τους είναι κοινοί. Ταυτόχρονα, οι ίδιες οι επιχειρήσεις πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες αναδιάρθρωσης και οργανωτικής ανασύνταξης και να αξιοποιήσουν συνέργειες και δίκτυα που διευκολύνουν τον έλεγχο του κόστους και τον προσανατολισμό προς αγορές του εξωτερικού.

Ενώ τα τελευταία χρόνια επικρατεί ύφεση, η ελληνική οικονομία δείχνει ότι μπορεί να ανακάμψει. Μπροστά μας τώρα βρίσκεται η μεγάλη πρόκληση να μετατρέψουμε την υπό εξέλιξη σταθεροποίηση σε δυναμική ανάπτυξη πάνω σε στέρεες βάσεις. Αυτή είναι σήμερα η κύρια εθνική επιδίωξη, ο μόνος τρόπος που θα εξασφαλίσει ότι οι θυσίες των τελευταίων ετών δεν θα πάνε χαμένες. Στην προσπάθεια αυτή θα σπουδαίο ρόλο θα παίξουν οι επιχειρήσεις και οι τομείς που θα προσανατολιστούν σε νέα προϊόντα και αγορές και θα συμπαρασύρουν όλη την οικονομία σε έναν ενάρετο κύκλο ανάπτυξης. Καθήκον της οικονομικής πολιτικής είναι να διευκολύνει με όλα τα μέσα αυτή την

προσπάθεια. Στη δύσκολη αυτή πορεία, το τραπεζικό σύστημα μπορεί και πρέπει να στηρίξει αποτελεσματικά την αναδιάρθρωση της οικονομίας προς ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο.

2.2 Εξελίξεις τα τελευταία έξι χρόνια (2009-2015)

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση που άρχισε το 2007-2008 κατέδειξε την ανάγκη βελτίωσης του ρυθμιστικού πλαισίου και της εποπτείας του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και οδήγησε στη στήριξη και αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα σε πολλές χώρες. Στην ΕΕ, λήφθηκαν σημαντικές αποφάσεις με κύριο στόχο να ενισχύσουν το θεσμικό πλαίσιο και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα και να διασφαλίσουν την χρηματοοικονομική σταθερότητα της ζώνης του ευρώ.

Η χρηματοοικονομική κρίση και η κρίση δημόσιου χρέους αποτέλεσαν τον καταλύτη για τη βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης στην ΕΕ και ιδιαίτερα στη ζώνη του ευρώ με τη δημιουργία και ενεργοποίηση μηχανισμών στήριξης, την ενίσχυση της εποπτείας και του συντονισμού των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών και με την πρόοδο προς μία “Ουσιαστική Οικονομική Διακυβέρνηση στην ΟΝΕ”, με προτεραιότητα τη δημιουργία Τραπεζικής Ένωσης. Η βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης αναμένεται να ενισχύσει τη σταθερότητα της ζώνης του ευρώ με τον έγκαιρο εντοπισμό και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και την ενεργοποίηση αποτελεσματικών μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων, εάν υπάρξει ανάγκη. Αξίζει να σημειωθεί ότι ήδη έχει παρουσιάστηκε σημαντική πρόοδος, καθώς τα δημοσιονομικά και εξωτερικά ελλείμματα στις αδύναμες χώρες-μέλη έχουν μειωθεί σημαντικά. Ωστόσο, η οικονομική κρίση δεν έχει ακόμη ξεπεραστεί και οι προσπάθειες για τη συμπλήρωση της αρχιτεκτονικής της ΟΝΕ και την οικονομική προσαρμογή στις επιμέρους χώρες συνεχίζονται από πιο στέρεη πλέον βάση.

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι η χρηματοοικονομική κρίση που ξέσπασε δεν επέφερε αρνητικές συνέπειες άμεσα στην Ελλάδα το 2007 και 2008. Αυτό συνέβη κυρίως γιατί το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν είχε επενδύσει σε τοξικά προϊόντα και ούτε είχε επεκτείνει τις δραστηριότητες όπως είχαν κάνει άλλες χώρες.

Η ύφεση στην Ελλάδα εμφανίστηκε το 2009. Έτσι, σημαντικά προβλήματα εμφανίστηκαν στον ελληνικό δημόσιο τομέα και σημειώθηκε αύξηση στα επιτόκια του

δανεισμού του. Οι οίκοι αξιολόγησης υποβάθμισαν την πιστοληπτική ικανότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος που είχαν εκδώσει ιδιωτικά ομόλογα. Για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα στέρεψε η διατραπεζική αγορά. Αυτό ήταν λογικό να συμβεί καθώς το ενέχυρο των ελληνικών ομολόγων, που το χρησιμοποιούσαν παλαιότερα για να δανείζονται, σταμάτησε να είναι αποδεκτό από τις δανείστριες τράπεζες του εξωτερικού, αναγκάζοντας τις με αυτό τον τρόπο να προσφύγουν στην ΕΚΤ. Παράλληλα τα ελληνικά ομόλογα που είχαν στα χαρτοφυλάκια τους οι ελληνικές τράπεζες μετατράπηκαν σε τοξικές επενδύσεις. Η ύφεση αυτή αύξησε και τα προβληματικά δάνεια και τις φιλικές αναδιαρθρώσεις τους. Το κράτος κάτω από την πίεση εξεύρεσης εσόδων αύξησε τη φορολογία των επιχειρήσεων. Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι η καθαρή κερδοφορία των τραπεζών μειώθηκε σημαντικά. Ωστόσο, μέχρι το 2010 παρέμεινε σε θετικά επίπεδα.

Το 2012 και το 2015 ξέσπασε με μεγαλύτερη ένταση η οικονομική κρίση. Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι σημαντικές ομοιότητες αλλά και πολύ μεγάλες διαφορές παρουσιάζει το χρηματοοικονομικό σκέλος της κρίσης στην παρούσα φάση σε σύγκριση με το 2012..

Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να επεκτείνει τον ΕΛΑ μόλις κατά 3,3 δισ. ευρώ ανοίγοντας τις γραμμές πίστωσης των ελληνικών τραπεζών στα 68,3 δισ. ευρώ είναι ενδεικτική του διαφορετικού τρόπου αντιμετώπισης της διαπραγματεύσεως από την πλευρά των ευρωπαϊκών θεσμών. Οι μαρτυρίες του κ. Προβόπουλου, μετά το πέρας της κρίσης του 2012 και πριν φύγει από την Τράπεζα της Ελλάδος, κατέγραφαν το σκηνικό εκείνης της εποχής με τα φορτηγά γεμάτα ευρώ να ανεφοδιάζουν το ελληνικό τραπεζικό σύστημα όσο χρόνο -και ήταν πολύς- διεξάγονταν οι διαπραγματεύσεις.

Οι ελληνικές τράπεζες λόγω των υπεραναλήψεων που αντιμετώπισαν στην τρέχουσα φάση, σχεδόν εξάντλησαν την προαναφερόμενη γραμμή πίστωσης, ενώ τα 3,3 δισ. ευρώ επιπλέον αποτελούν κατά γενική ομολογία ένα περιορισμένο όριο γι' αυτήν την περίοδο. Οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας πρώτη φορά είχαν αυτό που ονομάζουμε πολιτική χροιά. Μάλιστα τούτο φάνηκε όταν λίγο νωρίτερα η ΕΚΤ σταμάτησε τις εξαιρέσεις σε σχέση με τα ελληνικά ομόλογα και οδήγησε τις ελληνικές τράπεζες από την κανονική χρηματοδοτική γραμμή στον ΕΛΑ, μολονότι τυπικά η χώρα μέχρι το τέλος του Φεβρουαρίου παραμένει σε πρόγραμμα .

Οι συγκρίσεις των δύο περιόδων εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές όχι μόνον ως προς τα χαρακτηριστικά τους αλλά και ως προς τα αποτελέσματά τους. Η κρίση του 2012

ήταν καταλυτική για τις ελληνικές τράπεζες, αφού από τον Δεκέμβριο του 2009 μέχρι και τον Ιούνιο του 2012 ανάμεσα στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις απώλεσαν καταθέσεις ύψους 87 δισ. ευρώ. Μόνον τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2012 χάθηκαν καταθέσεις ύψους 15 δισ. ευρώ. Οι απώλειες των καταθέσεων για το διάστημα Δεκέμβριος 2014-Φεβρουάριος 2015, ανέρχονται κοντά στα 21 δισ. ευρώ. Το τραπεζικό σύστημα και στις δύο κρίσεις αποτέλεσε το μαλακό υπογάστριο της ελληνικής οικονομίας και επομένως το μέσο πίεσης προκειμένου η διαπραγμάτευση να τελεσφορήσει.

Η έλλειψη ρευστότητας που δημιουργήθηκε στις τράπεζες εξαιτίας των αναλήψεων, με τη χώρα σε εξάρτηση από την ΕΚΤ, «άγγιξε» την πραγματική αγορά, καθώς οι γραμμές πίστωσης των τραπεζών προς τον ιδιωτικό τομέα ατρόφησαν αισθητά. Οι τράπεζες κατέβαλαν και στις δύο περιόδους κάθε δυνατή προσπάθεια να διακρατήσουν καταθέσεις αντιμετωπίζοντας το θέμα άλλοτε με μεγαλύτερη άλλοτε με μικρότερη επιτυχία.

Βέβαια, το 2012 υπήρχαν αρκετές μικρές τράπεζες που για να συγκρατηθούν στη ζωή αναγκάστηκαν να αυξήσουν τα επιτόκια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα και οι μεγάλες τράπεζες να προχωρήσουν σε ανάλογες αυξήσεις επιχειρώντας να διακρατήσουν καταθέσεις τους. Στην κρίση του 2015 το επιτόκιο μιας μέσης προθεσμιακής κατάθεσης δεν ξεπερνά το 1,7%.

Το παραπάνω γεγονός προσαύξησε αισθητά το λειτουργικό κόστος το 2012 και τις οδήγησε σε σημαντικές ζημιές που μαζί με το κόστος του ΕΛΑ και το PSI διαμόρφωσαν το περιβάλλον της κεφαλαιακής ανεπάρκειας στις τράπεζες, οι οποίες ανακεφαλαιοποιήθηκαν στη συνέχεια.

Στην κρίση του 2012 η μεγαλύτερη εκροή καταθέσεων είχε διοχετευθεί στο εξωτερικό μέσω εμβασμάτων. Στην παρούσα φάση το μεγαλύτερο τμήμα των αναλήψεων αφορά σε μετρητά, ενώ ένα σεβαστό κομμάτι διοχετεύεται σε προϊόντα διεθνούς ταυτότητας (αμοιβαία, ομόλογα άλλων χωρών, ξένα εταιρικά ομόλογα κ.λπ.).

Οι συνθήκες της τρέχουσας χρηματοοικονομικής κρίσης είναι ευκολότερα αναστρέψιμες, λένε τραπεζικές πηγές, αφού όταν αποκατασταθεί η ομαλότητα είναι αρκετά εύκολο να επανέλθουν τα μετρητά από τις θυρίδες των τραπεζών ή τα στρώματα ξανά στα ταμεία τους. Αντίθετα είναι δύσκολο να εισρεύσουν κεφάλαια που έφυγαν στο εξωτερικό.

Προς επίρρωση των παραπάνω η μελέτη της Cross Border Capital το 2014, έδειξε συνολικά 177 εκατομμύρια δολάρια να φεύγουν από την Ελλάδα τον Ιανουάριο, σε σύγκριση με 166 εκατομμύρια τον Δεκέμβριο και 149 εκατομμύρια δολάρια τον Νοέμβριο. Αυτά αποτελούν εκροές κεφαλαίων μέσω εμβασμάτων στο εξωτερικό.

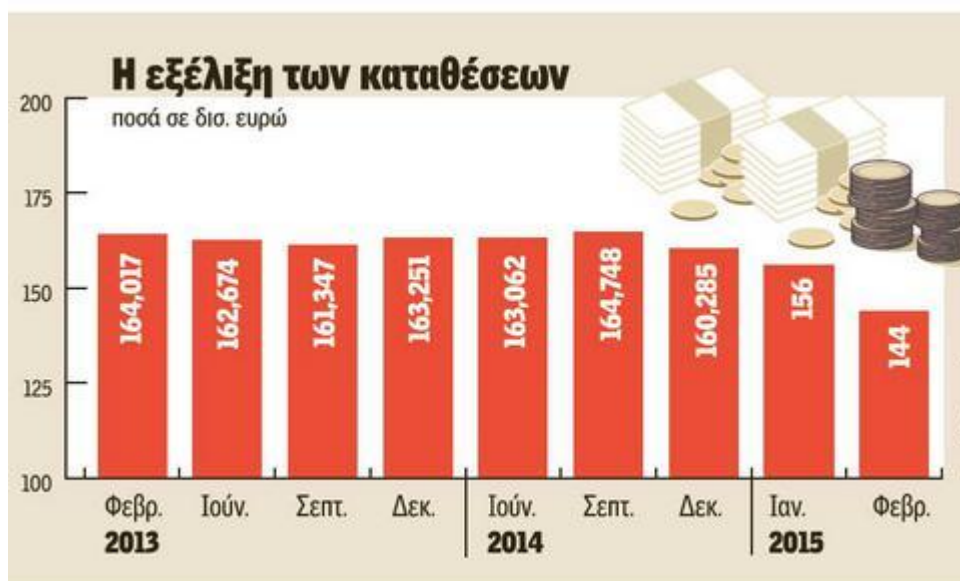
Ο σχετικός δείκτης ρευστότητας που καταρτίζει η εταιρεία έδειξε να διαμορφώνεται στη χώρα μας στο 64,3 τον Ιανουάριο, και ήταν τρεις φορές υψηλότερος από το μέγεθος 29 που πέτυχε η χώρα μας τον Ιανουάριο του 2013. Όταν ο δείκτης αυτός είναι πάνω από 50, τότε θεωρείται επέκταση της ρευστότητας όταν είναι κάτω από 50 σημαίνει συρρίκνωση.

Μπορεί ασφαλώς οι τράπεζες να επαναφέρουν, όταν ομαλοποιηθεί η κατάσταση, τις καταθέσεις στα γκισέ τους, όμως θα απαιτηθεί χρόνος για να σβηστούν τα σημάδια και αυτής της κρίσης. Οι τράπεζες δεν θα πετύχουν τον στόχο της κερδοφορίας για το 2015, καθώς το κόστος τους λόγω ELA ενισχύθηκε αισθητά. Και αυτό θα είναι ίσως το μικρότερο πρόβλημα που θα έχει να αντιμετωπίσει η ελληνική οικονομία. Το βασικότερο πρόβλημα θα είναι πως οι γραμμές πίστωσης των τραπεζών προς την πραγματική οικονομία δεν θα είναι τόσο ανοιχτές όσο αρχικώς προβλεπόταν για το τρέχον έτος, έως ότου ομαλοποιηθεί πλήρως η κατάσταση. Άρα και τα σχέδια για ανάπτυξη φέτος ίσως μεταβάλλονται.

Εκείνο πάντως που δεν αλλάζει, είναι η ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, στοιχείο το οποίο δεν υπήρξε στην προηγούμενη κρίση. Γι' αυτό είναι απολύτως λάθος οι συγκρίσεις που επιχειρήθηκαν την εβδομάδα που πέρασε μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου. Τα αποτελέσματα της συμφωνίας στην Κύπρο που οδήγησαν στο κούρεμα των καταθέσεων για ποσά ανώτερα από 100.000 ευρώ, συντελέστηκαν υπό το βάρος της κεφαλαιακής ανεπάρκειας των τραπεζών της Μεγαλονήσου. Εκεί η κρίση ήταν τραπεζική. Το κούρεμα των καταθέσεων πραγματοποιήθηκε προκειμένου οι κυπριακές τράπεζες να ανακεφαλαιοποιηθούν.

Εδώ οι τράπεζες είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένες και κάτω από την ομπρέλα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που παρακολουθεί συνεχώς τα κεφάλαιά τους. Επομένως η οποιαδήποτε σύγκριση με την Κύπρο είναι απολύτως λανθασμένη.

Παρακάτω παρατηρούμε την εξέλιξη των καταθέσεων στις δύο μεγάλες περιόδους της οικονομικής κρίσης, από το 2013-2015.

2.3 Προκλήσεις και προοπτικές του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας βρέθηκαν, τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, εγχώριων δημοσιονομικών ανισορροπιών και δικών τους σφαλμάτων, αντιμέτωπα με μεγάλες προκλήσεις, που είχαν δυσμενείς επιπτώσεις στη ρευστότητα και στη φερεγγυότητά τους. Επιπτώσεις, που κατέστησαν αναγκαία τη διαμόρφωση πλαισίου στήριξής τους, προκειμένου να διαφυλαχθούν και οι καταθέσεις των πολιτών. Ενδεικτικά, από τότε και μέχρι το 2014 ανελήφθησαν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες πρωτοβουλίες :

α) το 2008 θεσπίστηκε «πακέτο» κεφαλαιακής ενίσχυσης και χορήγησης εγγυήσεων του ελληνικού Δημοσίου προς τα πιστωτικά ιδρύματα, ύψους αρχικά 28 δισ. ευρώ. Σημειώνεται ότι από τη ρύθμιση που είχε γίνει τα συνολικά έσοδα για τον κρατικό προϋπολογισμό από μερίσματα και προμήθειες, κατά την περίοδο 2009-2014, υπερέβησαν τα 4 δισ. ευρώ. Αυτό το «πακέτο» αποτελεί μέχρι και σήμερα σημαντικό εργαλείο στήριξης του τραπεζικού συστήματος.

β) από το 2008, ελήφθησαν πρωτοβουλίες για τη θεσμική θωράκιση του τραπεζικού συστήματος. Ενδεικτικά: Το 2008 ενισχύθηκε το καθεστώς εγγύησης καταθέσεων, με το ανώτατο όριο να αυξάνεται στις 100.000 ευρώ, όριο που ισχύει μέχρι και σήμερα στη χώρα μας. Το 2010 ιδρύθηκε το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Το 2011 διαμορφώθηκε θεσμικό πλαίσιο για την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων.

γ) Εξασφαλίστηκαν επαρκείς πόροι για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος. Η ανακεφαλαιοποίηση περιελάμβανε και την αξιολόγηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου των τραπεζών. Και αυτό γιατί:

- Οι τράπεζες έχουν ενσωματώσει τις προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο, βελτιώνοντας σημαντικά τα τελευταία χρόνια τον δείκτη κάλυψης, που είναι ο λόγος των συσσωρευμένων προβλέψεων για τον πιστωτικό κίνδυνο προς τα δάνεια σε καθυστέρηση.
- Το 2013, η ΤτΕ ανέθεσε στην BlackRock την ευθύνη αξιολόγησης των πολιτικών, των διαδικασιών και των πρακτικών που έχουν καθιερώσει οι συστημικές τράπεζες, έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν μια ευρείας κλίμακας εξυγίανση των προβληματικών στοιχείων του ενεργητικού τους.
- Τον Οκτώβριο του 2014 ολοκληρώθηκε από την ΕΚΤ η άσκηση συνολικής αξιολόγησης, που αποτελούνταν επίσης από έναν ενδελεχή διαγνωστικό έλεγχο με ιδιαίτερα αυστηρά κριτήρια (Asset Quality Review - AQR) και μια άσκηση προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress tests). (Καθημερινή, 2015).

Η επιτυχής αξιολόγηση των τραπεζών και η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης, σε συνδυασμό με τη σταθεροποίηση στα δημόσια οικονομικά της χώρας την περίοδο 2013-2014, είχε ως αποτέλεσμα τα τραπεζικά ιδρύματα να επανακτήσουν την πρόσβασή τους στις αγορές μέσω αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου ύψους 8,3 δισ. ευρώ και έκδοσης τίτλων αξίας 2,5 δισ. ευρώ, να μηδενίσουν την εξάρτησή τους από τον μηχανισμό έκτακτης στήριξης της ΕΚΤ (ELA), ενώ μειώθηκε σημαντικά η ροή νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Δυστυχώς, η κατάσταση αυτή άλλαξε ριζικά το 2015. Εξαιτίας λανθασμένων χειρισμών της, το τραπεζικό σύστημα ήρθε αντιμέτωπο με τεράστιους κινδύνους, οι οποίοι διογκώθηκαν μετά την τραπεζική αργία και τους κεφαλαιακούς περιορισμούς. Αυτή την πραγματικότητα επισημαίνει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία σε έκθεσή της, τον Ιούλιο του 2015, αναφέρει ότι «υφίστανται σημαντικοί κίνδυνοι για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα στην Ελλάδα που προήλθαν από την αβεβαιότητα των οικονομικών και χρηματοπιστωτικών πολιτικών της ελληνικής κυβέρνησης το τελευταίο εξάμηνο [δηλαδή το 1ο εξάμηνο του 2015]» (European Commission, Greece - Request for stability support in the form of an ESM loan, 10 Ιουλίου 2015).

Κεφάλαιο 3

Μεθοδολογία

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την αξιολόγηση της επίδοσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος την τελευταία οχταετία. Για την αξιολόγηση αυτή κρίθηκε απαραίτητη η χρήση βασικών οικονομικών μεγεθών αλλά και χρηματοοικονομικών δεικτών έτσι ώστε να εξαχθούν ικανοποιητικά συμπεράσματα.

3.1 Σκοπός

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να παρουσιάσει τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Αυτό θα γίνει μέσα από μια μελέτη σε αυτό το κεφάλαιο. Η μελέτη αυτή θα εκτιμήσει τα βασικά οικονομικά μεγέθη των ελληνικών τραπεζών, οι οποίες προχώρησαν σε αρκετές συγχωνεύσεις και εξαγορές τα τελευταία χρόνια και θα κάνει μια συγκριτική ανάλυση με το σύνολο του τραπεζικού τομέα.

Η μελέτη αυτή πραγματοποιείται αναλύοντας τη περίοδο 2007-2014. Για αυτή την ανάλυση επιλέχθηκαν οι τέσσερις μεγαλύτεροι τραπεζικοί όμιλοι της Ελλάδας:

- Όμιλος ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ (www.nbg.gr)
- Όμιλος ALPHA BANK (www.alpha.gr)
- Όμιλος EUROBANK (www.eurobank.gr)
- Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ (www.piraeusbank.gr)

3.2 Οικονομικά μεγέθη

Για να επιτευχθεί η παραπάνω διαδικασία θα αναλυθούν τα βασικά οικονομικά μεγέθη των τραπεζών. Τα οικονομικά μεγέθη που θα αναλυθούν είναι :

- ❖ Ενεργητικό
- ❖ Σύνολο καταθέσεων
- ❖ Σύνολο χορηγήσεων
- ❖ Καθαρά κέρδη προ φόρων

❖ Σύνολο ίδιων κεφαλαίων

Η ανάλυση των παραπάνω οικονομικών μεγεθών έχει ως αντικείμενο την μελέτη των σχέσεων των οικονομικών στοιχείων, τόσο στη δεδομένη χρονική στιγμή, όσο και των τάσεων αυτών διαχρονικά. Στην συνέχεια, αναλύονται οι παρακάτω αριθμοδείκτες οι οποίοι αποκαλούνται ως εύχρηστοι δείκτες των οικονομικών μεγεθών και χαρακτηριστικών (κερδοφορία, αποδοτικότητα, ρευστότητα) των τραπεζών.

3.3 Χρηματοοικονομικοί δείκτες

Η χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών μια από τις πιο διαδεδομένους μεθόδους χρηματοοικονομικής ανάλυσης.

Πιο κάτω παρουσιάζονται οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν έτσι ώστε να αξιολογηθεί η χρηματοοικονομική κατάσταση των τραπεζών που επιλέχτηκαν στη παρούσα εργασία. Οι συγκεκριμένοι δείκτες επιλέχθηκαν διότι θεωρούνται, ως οι πιο κατάλληλοι για την εξαγωγή μιας αντιπροσωπευτικής εικόνας για την οικονομική κατάσταση των τραπεζών. Προκειμένου να καταστεί πιο εύκολος ο υπολογισμός, η εφαρμογή και η ερμηνεία τους, κατηγοριοποιήθηκαν σε επιμέρους ομάδες. Η πρώτη ομάδα αφορά τη κερδοφορία και την αποδοτικότητα της, η δεύτερη ομάδα αναφέρεται στα επίπεδα ρευστότητας και η τρίτη αναφέρεται στην κεφαλαιακή επάρκεια της κάθε τράπεζας (Κόντος, 2007).

Κερδοφορία-Αποδοτικότητα

- ROA (Απόδοση στοιχείων ενεργητικού) = $\frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Υπολογίζει τα κέρδη του τραπεζικού ιδρύματος σε σχέση με τα περιουσιακά του στοιχεία
- ROE (Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων) = $\frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$
Δείχνει την απόδοση που αποφέρει το κεφάλαιο που έχουν επενδύσει στην τράπεζα.
- $\frac{\text{Καθαρά Κέρδη προ Φόρων}}{\text{(Χορηγήσεις + Καταθέσεις)}}$

Υπολογίζει τα κέρδη του τραπεζικού ιδρύματος σε σχέση με το σύνολο των χορηγήσεων και των καταθέσεων, βασικές πηγές εσόδων μιας τράπεζας.

Ρευστότητα

- Χορηγήσεις / Καταθέσεις

Δείχνει την ανάγκη των τραπεζών σε σχέση με τα δάνεια και τις καταθέσεις. Δίχως την απαιτούμενη ρευστότητα να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, μια τράπεζα μπορεί να αποτύχει.

- Σύνολο Ενεργητικού / Σύνολο Χορηγήσεων

Δείχνει την αναλογία των δανείων που κατακρατεί η τράπεζα (υψηλή τιμή σημαίνει χαμηλή αποδοτικότητα και χαμηλό κίνδυνο).

Κεφαλαιακή Επάρκεια

- Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων / Σύνολο Ενεργητικού

Δείχνει τη σχέση ιδίων κεφαλαίων και στοιχείων του ενεργητικού της τράπεζας. Υψηλή τιμή του δείκτη σημαίνει χαμηλή ανάγκη για εξωτερική χρηματοδότηση, δηλαδή υψηλή αποδοτικότητα.

Κεφάλαιο 4

Αποτελέσματα

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται η ιστορική αναδρομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, η εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών για κάθε έναν από τους τέσσερις τραπεζικούς ομίλους που έχουν επιλεγεί. Στη συνέχεια ακολουθεί ανάλυση των οικονομικών στοιχείων και των χρηματοοικονομικών δεικτών του κάθε ομίλου αλλά και μεταξύ τους.

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος

Ιστορική Αναδρομή

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. ιδρύθηκε το 1841 και εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών το 1880. 160 χρόνια παρουσίασε σημαντικές επιτυχίες και αδιάλειπτη λειτουργία στον οικονομικό βίο της χώρας. Έτσι, η Τράπεζα έχει εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο και ολοκληρωμένο όμιλο εταιρειών παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καλύπτοντας με αυτό τον τρόπο τις συνεχώς διευρυνόμενες ανάγκες των πελατών της. Μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928, η Τράπεζα είχε το εκδοτικό προνόμιο στην Ελλάδα και είχε για την έκδοση του νομίσματος. Στη συνέχεια, το 1953, η Τράπεζα συγχωνεύτηκε με την «Τράπεζα Αθηνών», που είχε ιδρυθεί το 1893. Μέσα στο 1998, η Τράπεζα προέβη στη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της «Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», η οποία είχε προέλθει από τη συγχώνευση δύο πρώην θυγατρικών της εταιρειών, της «Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» και της «Εθνική Στεγαστική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», με κύριο στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών της στον τομέα της στεγαστικής και κτηματικής πίστης. Από τον Οκτώβριο 1999, η μετοχή της Τράπεζας διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Στα τέλη του 2002, η Εθνική Τράπεζα προχώρησε στη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της "Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως ΑΕ". Στο πλαίσιο του στρατηγικού της προσανατολισμού στην αγορά της ΝΑ

Ευρώπης, η ΕΤΕ εξαγόρασε, εντός του 2006, τη Finansbank στην Τουρκία και τη Vojvodjanska Banka στη Σερβία.

Οικονομικά Μεγέθη

Παρακάτω διατίθεται η εξέλιξη των βασικών οικονομικών μεγεθών του Ομίλου της Εθνικής Τράπεζας.

Πίνακας 1. Οικονομικά μεγέθη Ομίλου Εθνικής Τράπεζας 2007-2014

Ποσά σε εκ ευρώ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ενεργητικό	90.385	101.838	113.394	120.744	106.732	104.798	110930	115464
Σύνολο καταθέσεων	60.350	67.656	71.194	68.039	59.543	58.722	62876	64929
Σύνολο χορηγήσεων	54.693	73.076	74.752	77.262	71.496	69.136	67250	68109
Καθαρά κέρδη προ φόρων	1.903	1.937	1.252	637	-13.420	-1.986	-179	106
Σύνολο ίδιων κεφαλαίων	8.542	8.267	9.827	10.805	-253	-1.887	7111	10466

Ανάλυση οικονομικών μεγεθών

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι το σύνολο των οικονομικών μεγεθών βελτιώθηκε σε μεγάλο βαθμό. Ειδικότερα, το ενεργητικό παρουσίασε αύξηση (από 90.385 εκ. ευρώ το 2007 σε 115.464 εκ ευρώ το 2014).

Η βασικότερη πηγή ξένων κεφαλαίων είναι οι καταθέσεις των πελατών. Βέβαια, το 2012 παρουσιάζεται μια σημαντική πτώση των καταθέσεων. Αυτό συνέβη κυρίως λόγω της απομάκρυνσης των ελληνικών καταθέσεων στο εξωτερικό, κάτι που ήταν λογικό να συμβεί εξαιτίας της πολιτικής αβεβαιότητας και την συνεχιζόμενη ύφεση που επικρατούσε.

Εάν παρατηρήσουμε τα ίδια κεφάλαια εύκολα διαπιστώνουμε πόση μεγάλη βαρύτητα δίνει ο Όμιλος ΕΤΕ στην διατήρηση μιας ισχυρής κεφαλαιακής βάσης. Αυτό γίνεται αντιληπτό από τις συνεχείς αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου μέχρι το 2011. Από το 2012 έως το 2014 μειώθηκε αλλά σε μικρό βαθμό.

Από την άλλη πλευρά ,τα κέρδη προ φόρων εμφανίζουν μεγάλη πτώση λόγω του haircut του ελληνικού χρέους. Ο Όμιλος ΕΤΕ παρουσίασε μεγάλες ζημιές τα έτη 2011 (-13.420 εκ. ευρώ) το 2012 (1.980 εκ. ευρώ) και το έτος 2013 (-179 εκ. ευρώ).

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί η συνεισφορά των κερδών της Finansbank 335εκ. ευρώ το 2011 και 668 εκ. ευρώ το 2012 στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου. Το 2011 και 2012 εμφάνισαν πτώση καθώς το σύνολο των καταθέσεων των ίδιων κεφαλαίων ήταν -253 εκ. ευρώ και -1887εκ ευρώ αντίστοιχα. Στη συνέχεια, τα έτη 2013 και 2014 παρουσίασαν ανοδική πορεία.

Χρηματοοικονομικοί δείκτες

Πίνακας 2. Χρηματοοικονομικοί Δείκτες Ομίλου Εθνικής Τράπεζας 2007-2014

Ποσοστό %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROA	1,82	1,56	0,85	0,36	-11,55	-2,05	-0,16	0,09
ROE	19,25	19,17	9,8	4,07	-	-	-	1,01
Καθαρά κέρδη προ φόρων/(Χορ +Κατ)	1,38	1,38	0,86	0,44	-10,24	-1,55	-0,14	0,08
Χορηγήσεις/Καταθέσεις	90,63	108,01	105	113,56	120,07	117,73	106,96	104,90
Ενεργητικό/Χορηγήσεις	165,26	139,36	151,69	156,28	149,28	151,58	164,95	169,53
Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό	9,45	8,12	8,67	8,95	-	-	6,41	9,06

Ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών

Ο δείκτης ROA αντανακλά την ικανότητα της διοίκησης να χρησιμοποιεί με αποτελεσματικούς τρόπους τους χρηματοοικονομικούς πόρους (ενεργητικό) που έχει στη διάθεση της με κύριο στόχο να δημιουργεί κέρδη. Εάν παρατηρήσουμε το δείκτη αυτό, με βάση τους υπολογισμούς που κάναμε βλέπουμε να μειώνεται σημαντικά. Αυτό οφείλεται στην μείωση των κερδών που υπάρχει παράλληλα με την αύξηση του ενεργητικού. Από το 2011 και μετά η ΕΤΕ παρουσιάζει τη χειρότερη αποδοτικότητα καθώς βλέπουμε ότι ο δείκτης να παρουσιάζει αρνητικές τιμές λόγω των αρνητικών καθαρών κερδών που παρουσίασε ο Όμιλος τις χρονιές 2011, 2012 και 2013.

Ο δείκτης ROE ή αλλιώς δείκτης απόδοσης ίδιων κεφαλαίων εκφράζει την αποτελεσματικότητα με την οποία η τράπεζα αξιοποιεί τα κεφάλαια των ιδιοκτητών της, καθώς δείχνει το μέγεθος των κερδών που δημιουργήθηκαν από τα κεφάλαια που έχουν επενδύσει οι μέτοχοι της τράπεζας. Ο δείκτης αυτός εμφανίζει διακυμάνσεις τη χρονική περίοδο που εξετάζουμε. Ωστόσο, αξιοσημείωτο είναι να τονιστεί ότι το έτος 2011 και 2012 δεν ορίζεται ο δείκτης ROE (για αυτό το λόγο έχουμε βάλει στο πίνακα τις χρονιές αυτές -), διότι αν παρατηρήσουμε τα οικονομικά μεγέθη του Ομίλου και ειδικότερα τα καθαρά κέρδη και τα ίδια κεφάλαια θα διαπιστώσουμε ότι παρουσίασαν αρνητικές τιμές, με αποτέλεσμα να μην μπορεί ο δείκτης ROE (καθαρά κέρδη/ίδια κεφάλαια). Τέλος, το 2013 ο δείκτης αυτός πήρε τη μικρότερη τιμή και μάλιστα αρνητική(-2,52).

Ο δείκτης κέρδη προ φόρων/ (Χορηγήσεις + καταθέσεις) μετρά τα τραπεζικά κέρδη σε σχέση με τις κυριότερες πηγές εσόδων ενός τραπεζικού ιδρύματος. Ο συγκεκριμένος δείκτης μειώνεται σημαντικά από το 2007 έως το 2014. Μάλιστα από το 2011 και μετά παρουσιάζει και αρνητικές τιμές. Η κύρια αιτία για αυτό το αποτέλεσμα είναι οι ζημιές που εκδηλώθηκαν στον Όμιλο.

Ο δείκτης Ενεργητικό/Χορηγήσεις δείχνει τη δυνατότητα των τραπεζών να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Διαπιστώνουμε ότι ο δείκτης αυτός ξεπερνά τη μονάδα τα έτη 2008-2012, που σημαίνει ότι οι χορηγήσεις καλύπτουν τις καταθέσεις, δείχνοντας έτσι χαμηλή ρευστότητα. Η μεγαλύτερη τιμή είναι το 2011 εξαιτίας την εκροή των καταθέσεων. Γενικότερα η ΕΤΕ παρουσιάζει ικανοποιητική ρευστότητα.

Ο δείκτης Ενεργητικό/Χορηγήσεις εκφράζει την αναλογία των δανείων που κατακρατεί η τράπεζα. Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει μια ανοδική πορεία λόγω της επιβράδυνσης της τραπεζικής επέκτασης των τραπεζών λόγω της κρίσης που επικρατεί.

Ο δείκτης Ίδια κεφάλαια/Ενεργητικό από το 2007 άρχισε να παρουσιάζει ανοδική πορεία. Το 2011 και 2012 παρατηρούμε ότι ο Όμιλος παρουσίασε αρνητικές τιμές και αυτό οφείλεται στη σημαντική μείωση των κεφαλαίων που εμφάνισαν εκείνες τις χρονιές. Ωστόσο το 2013 και 2014 παρουσίασε ανοδική πορεία και πάλι.

Alpha Bank

Ιστορική Αναδρομή

Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 από τον Ιωάννη Φ. Κωστόπουλο, όταν δημιούργησε μία εμπορική επιχείρηση στην Καλαμάτα. Το 1918 το τραπεζικό τμήμα του οίκου "Ι. Φ. Κωστοπούλου" μετονομάστηκε σε "Τράπεζα Καλαμών". Το 1924 η έδρα της μεταφέρθηκε στην Αθήνα, και η Τράπεζα ονομάστηκε "Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως". Το 1947 η επωνυμία άλλαξε σε "Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως", αργότερα, το 1972 σε "Τράπεζα Πίστεως" και τέλος τον Μάρτιο του 1994 σε Alpha Τράπεζα Πίστεως.

Η Τράπεζα αυτή γνώρισε αναπτύχθηκε πολύ τις τελευταίες δεκαετίες. Εκτός από τη προσφορά απλών τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων, εξελίχθηκε σε έναν ολοκληρωμένο Όμιλο παροχής οικονομικών υπηρεσιών.

Το 1999 πραγματοποιήθηκε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τραπέζης. Στις 11 Απριλίου 2000 εγκρίθηκε η συγχώνευση της Ιονικής Τραπέζης με απορρόφηση από την Alpha Τράπεζα Πίστεως. Η νέα διευρυμένη Τράπεζα που προέκυψε από την συγχώνευση ονομάζεται AlphaBank.

Την 1 Φεβρουαρίου 2013, σε συνέχεια της συμφωνίας εξαγοράς της Εμπορικής Τραπέζης την 16 Οκτωβρίου 2012 από την Alpha Bank A.E. μετά της Crédit Agricole S.A. και της λήψεως των οικείων κανονιστικών εγκρίσεων από τις Ελληνικές και Κυπριακές Κεντρικές Τράπεζες και Επιτροπές Ανταγωνισμού, το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορικής μεταβιβάστηκε από την Crédit Agricole στην Alpha Bank. Η νομική συγχώνευση δι'

απορροφήσεως της Εμπορικής Τραπέζης από την Alpha Bank ολοκληρώθηκε την 28 Ιουνίου 2013. Η εξαγορά των εργασιών Λιανικής Τραπεζικής της Citibank στην Ελλάδα ολοκληρώθηκε επιτυχώς την 30 Σεπτεμβρίου 2014.

Η Alpha Bank, Τράπεζα εμπιστοσύνης και σταθερό σημείο αναφοράς στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, είναι μία από τις μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες, με ευρύτατο Δίκτυο άνω των 1.000 σημείων εξυπηρέτησεως στην Ελλάδα κι έναν από τους υψηλότερους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας στην Ευρώπη.

Οι δραστηριότητές της καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των οικονομικών υπηρεσιών. Αναγνωρίζεται ως πρωτοπόρος στην εισαγωγή νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα :

- το Alpharhone για τραπεζικές υπηρεσίες μέσω τηλεφώνου,
- το Alphaline για τραπεζικές συναλλαγές μέσω υπολογιστή,
- το Alpha Web Banking για τραπεζικές συναλλαγές μέσω Internet,
- και το Alpha Mobile Banking για τραπεζικές συναλλαγές μέσω κινητού τηλεφώνου.

Αναπτύσσει επίσης τις υπηρεσίες της και στον τομέα της ναυτιλίας και δημιουργεί νέους πολυδιάστατους λογαριασμούς καταθέσεων και σύγχρονους λογαριασμούς χορηγήσεων. Με τις εταιρίες του Ομίλου της καλύπτει το σύνολο του χρηματοοικονομικού τομέα, παρέχοντας ολοκληρωμένες υπηρεσίες, όπως:

- χρηματοδοτικές, με τις εταιρίες Alpha Leasing και ABC Factors
- χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, με την Alpha Finance, την Alpha Asset Management A.E.Δ.Α.Κ. και την Αναπτυξιακή Διαχείρισεως Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδος
- επενδύσεων, με την Alpha Ventures και την Ιονική Συμμετοχών
- παροχής υπηρεσιών, με την Alpha Υποστηρικτικών Εργασιών
- κτηματικές, με την Alpha Αστικά Ακίνητα
- ξενοδοχειακές, με την Ιονική Ξενοδοχειακά Επιχειρήσεις.

Οικονομικά Μεγέθη

Παρακάτω διατίθεται η εξέλιξη των βασικών οικονομικών μεγεθών του Ομίλου της Alpha Bank.

Πίνακας 3. Οικονομικά Μεγέθη Ομίλου Alphabank 2007-2014

Ποσά σε εκ ευρώ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ενεργητικό	56.684	65.216	69.480	66.798	59.148	58.357	73697	72936
Σύνολο καταθέσεων	31.015	42.547	42.916	38.293	28.399	28.451	42485	42901
Σύνολο χορηγήσεων	42.072	50.705	51.400	49.304	44.876	40.495	51678	49557
Καθαρά κέρδη προ φόρων	985	626	502	216	-4.732	-1.345	2278	-1025
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	4.291	3.941	5.973	5.784	1.966	773	8336	7707

Ανάλυση οικονομικών μεγεθών

Αν μελετήσουμε τα οικονομικά μεγέθη της Alpha Bank διαπιστώνουμε ότι το ενεργητικό σημείωσε αύξηση τα έτη που εξετάζουμε και ιδίως το 2013 και 2014.

Αξίζει να σημειωθεί είναι ότι το έτος 2011 και 2012 δεν ορίζεται ο δείκτης ROE, διότι αν παρατηρήσουμε τα οικονομικά μεγέθη του Ομίλου της Alphabank και ειδικότερα τα καθαρά κέρδη και τα ίδια κεφάλαια θα διαπιστώσουμε ότι παρουσίασαν αρνητικές τιμές, με αποτέλεσμα να μην μπορεί ο δείκτης ROE (καθαρά κέρδη/ίδια κεφάλαια).

Όσον αφορά τις καταθέσεις και τις χορηγήσεις κατά τη περίοδο της οικονομικής κρίσης αξίζει να τονιστεί ότι ο Όμιλος Alpha Bank έκανε τις απαραίτητες διαδικασίες ώστε να μειωθεί το δανεικό χαρτοφυλάκιο κατά 21%. Αυτό έγινε με κύριο στόχο να καταφέρει να εξισορροπήσει τις επιπτώσεις από την απώλεια των καταθέσεων.

Τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν αρκετά το 2009 και μειώθηκαν σημαντικά το 2012. Τα καθαρά κέρδη προ φόρων σημείωσαν πτωτική πορεία και ιδίως το 2011, το 2012 και 2014 που εμφάνισαν αρνητικές τιμές.

Χρηματοοικονομικοί δείκτες

Πίνακας 4. Χρηματοοικονομικοί Δείκτες Ομίλου Alphabank 2007-2014

Ποσοστό %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROA	1,5	0,79	0,56	0,13	-6,44	-1,86	3,09	-1,41
ROE	19,83	13,02	6,55	1,49	-133,79	-140,49	27,33	-13,30
Καθαρά κέρδη προ φόρων/(Χορ +Κατ)	1,35	0,67	0,53	0,25	-6,46	-1,95	2,42	-1,11
Χορηγήσεις/Καταθέσεις	135,65	119,17	119,77	128,75	158,02	142,33	121,64	115,51
Ενεργητικό/Χορηγήσεις	134,73	128,62	135,18	135,48	131,8	144,11	142,61	147,18
Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό	7,57	6,04	8,6	8,66	3,32	1,32	11,31	10,57

Ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών

Αν παρατηρήσουμε τις τιμές του ROA θα διαπιστώσουμε ότι την μεγαλύτερη τιμή την έχει το 2013 (3,09 εκ. ευρώ) και τη μικρότερη το 2011 που είναι αρνητική (-6,44). Το ίδιο βλέπουμε ότι ισχύει και για το ROE. Την μεγαλύτερη τιμή την είχε τη χρονιά 2013 και τη μικρότερη τη χρονιά 2012(-140,49).Για αυτό το αποτέλεσμα ευθύνεται η μείωση των κερδών και η ταυτόχρονη αύξηση του ενεργητικού. Οι αρνητικές τιμές οφείλονται στις ζημιές που υπέστη ο Όμιλος εκείνες τις χρονιές.

Ο δείκτης κέρδη προ φόρων/(Χορ+Κατ) τη μεγαλύτερη τιμή την είχε το 2007 και τη μικρότερη το 2011. Ο δείκτης αυτός γίνεται αρνητικός τις τελευταίες χρονιές λόγω των ζημιών που εμφανίστηκαν.

Ο δείκτης Χορηγήσεις /Καταθέσεις αν παρατηρήσουμε ξεπερνά τη μια μονάδα. Έτσι αντιλαμβανόμαστε ότι οι Χορηγήσεις υπερκαλύπτουν τις καταθέσεις. Η μεγαλύτερη τιμή εμφανίζεται το 2011.

Ο δείκτης Ενεργητικό/Χορηγήσεις εμφανίζει πτωτική πορεία από το 2007 έως το 2011. Στη συνέχεια παρουσιάζει μια μικρή αύξηση με μεγαλύτερη τιμή το 2014 (147,18 εκ. ευρώ).

Τέλος, ο δείκτης Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό το 2011 και 2012 εμφανίζει απότομη πτώση εξαιτίας της σημαντικής μείωσης των ιδίων κεφαλαίων.

Όμιλος Eurobank

Το 1990 ιδρύθηκε η Ευρωεπενδυτική Τράπεζα με βασική δραστηριότητα την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. Ο επαναπροσδιορισμός των στρατηγικών στόχων του ιδρύματος και η απόκτηση της σημερινής μορφής του επήλθε μετά την απελευθέρωση του τραπεζικού κλάδου και μετά από μια σειρά συγχωνεύσεων και εξαγορών. Σταθμός σε αυτήν την πορεία αποτέλεσε το 1997 όταν η Ευρωεπενδυτική Τράπεζα μετονομάστηκε σε EFG Eurobank Ergasias A.E. αλλά και το 2000 όταν EFG Eurobank Ergasias A.E. συγχωνεύτηκε με την Τράπεζα Εργασίας και μετονομάστηκε σε EFG Eurobank Ergasias A.E. Η επωνυμία αυτή διατηρήθηκε μέχρι και το 2012 οπότε και η τράπεζα πήρε την επωνυμία Eurobank Ergasias A.E.

Η τράπεζα Eurobank Ergasias A.E παρέχει την πλήρη γκάμα των τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που προσφέρουν τα σύγχρονα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές της τόσο στα Βαλκάνια όσο και σε άλλες χώρες της Ευρώπης όπως η Κύπρος, το Λουξεμβούργο και η Μεγάλη Βρετανία. Επιπλέον, θεωρείται η μεγαλύτερη ιδιωτική τράπεζα στην Τραπεζική Επιχειρήσεων, κυριαρχεί στην Επενδυτική Τραπεζική και κατέχει την πρώτη θέση της αγοράς στο Project Finance, στο Trade Finance, στις υπηρεσίες Leasing και Factoring. Είναι, επίσης, από τους μεγαλύτερους Διαχειριστές Περιουσίας νοικοκυριών και επιχειρήσεων, κατέχοντας την κορυφαία θέση στα Αμοιβαία Κεφάλαια και το Private Banking, ενώ βρίσκεται στην κορυφή της αγοράς στη

Θεσμική Διαχείριση Χαρτοφυλακίων και τις υπηρεσίες Θεματοφυλακής. Η τράπεζα έχει καθοριστική συμμετοχή στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ). Σε ό,τι αφορά στις Μεγάλες και Μεσαίες ελληνικές επιχειρήσεις, η τράπεζα στηρίζει επιλεγμένους τομείς, όπως οι Εξαγωγές, ο Τουρισμός, η Ενέργεια, η Καινοτομία, η Υγεία και η Τυποποίηση Τροφίμων, τομείς που είναι καθοριστικοί για τη συνολική ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας

Οικονομικά μεγέθη

Πίνακας 5. Οικονομικά Μεγέθη Ομίλου Eurobank 2007-2014

Ποσά σε εκ ευρώ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ενεργητικό	68.389	82.202	84.169	87.188	76.822	67.653	77586	75518
Σύνολο καταθέσεων	36.151	45.656	46.808	44.435	32.459	30.752	41535	40878
Σύνολο χορηγήσεων	45.638	55.878	55.837	56.268	48.094	43.171	45610	42133
Καθαρά κέρδη προ φόρων	1.050	818	398	136	-6.975	-1.688	-1927	-1678
Σύνολο ίδιων κεφαλαίων	5.359	4.623	6.314	6.314	-655	-655	3496	6304

Ανάλυση οικονομικών μεγεθών

Στον Όμιλο Eurobank σπουδαίο ρόλο για την ανάπτυξη του έπαιξε οι συγχωνεύσεις που γίνανε. Το Ενεργητικό αυξήθηκε τα έτη 2009-2010, εμφάνισε μια μείωση το 2011 και 2012 αλλά τελικά το 2012 και 2014 παρουσίασε αύξηση και πάλι. Το σύνολο καταθέσεων σημαντική μείωση εμφάνισε το 2011 και 2012 λόγω των μεταφορών στο εξωτερικό. Οι Χορηγήσεις αυξήθηκαν τις χρονιές 2009-2010 και τα καθαρά κέρδη προ φόρων μειώθηκαν σημαντικά σε όλη τη διάρκεια που εξετάζουμε. Τέλος, τα ίδια κεφάλαια εμφάνισαν μια αύξηση το 2009 και 2010 αλλά στη συνέχεια μειώθηκαν σημαντικά τις δύο επόμενες χρονιές παίρνοντας αρνητικές τιμές. Γενικά τα οικονομικά μεγέθη του Ομίλου παρουσίασαν

σπουδαία βελτίωση το 2008. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης το σύνολο των οικονομικών μεγεθών αποκλιμακώνεται.

Χρηματοοικονομικοί δείκτες

Πίνακας 6. Χρηματοοικονομικοί Δείκτες Ομίλου Eurobank 2007-2014

Ποσοστό %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROA	1,22	0,82	0,43	0,13	-7,15	-2,13	2,48	-2,22
ROE	15,51	14,64	5,73	1,85	-	-	-55,12	-26,62
Καθαρά κέρδη προ φόρων/(Χορ +Κατ)	1,28	0,81	0,39	0,14	-8,66	-2,28	-2,21	-2,02
Χορηγήσεις/Καταθέσεις	126,24	122,39	119,29	126,63	148,17	140,38	109,81	103,07
Ενεργητικό/Χορηγήσεις	149,85	147,11	150,74	154,95	159,73	156,71	170,11	179,24
Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό	7,84	5,62	7,5	6,99	-1,14	-0,97	4,51	8,35

Ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών

Με βάση τους παραπάνω πίνακες διαπιστώνουμε ότι έπαιξε σπουδαίο ρόλο οι εξαγορές και συγχωνεύσεις στην εξέλιξη του Ομίλου της Eurobank.

Ο δείκτης ROA στην περίοδο την περίοδο 2011-2014 πήρε αρνητικές τιμές. Αυτό συμβαίνει διότι τα οικονομικά μεγέθη που παρουσίασε ο Όμιλος Eurobank εκείνη την περίοδο και συγκεκριμένα τα καθαρά κέρδη, είχαν αρνητικές τιμές. Ωστόσο την υψηλότερη τιμή την είχαν το έτος 2007, στην αρχή της οικονομικής κρίσης.

Ο δείκτης ROE τα έτη 2011 και 2012 δεν ορίζεται, διότι ο Όμιλος τα έτη αυτά είχε αρνητικά καθαρά κέρδη καθώς και αρνητικά ίδια κεφάλαια.(για αυτό και στο πίνακα τις χρονιές αυτές έχει παύλα). Γενικότερα ο δείκτης ρευστότητας ακολούθησε καθοδική πορεία τις χρονιές της μελέτης μας.

Το ίδιο ισχύει και για τον δείκτη ROE, διότι όπως γνωρίζουμε ο δείκτης αυτός ορίζεται από τη σχέση (καθαρά κέρδη/ίδια κεφάλαια). Έτσι, εφόσον τα οικονομικά μεγέθη

του Ομίλου τις χρονιές αυτές έλαβαν και αρνητικές τιμές φυσικό επακόλουθο είναι να μην μπορεί να οριστεί ο δείκτης αυτός.

Ο δείκτης κέρδη προ φόρων (Χορηγήσεις + Καταθέσεις) από το 2007 έως το 2014 ακλούθησε πτωτική πορεία και αυτό κυρίως λόγω των ζημιών του Ομίλου.

Ο δείκτης Χορηγήσεις /Καταθέσεις ξεπερνά τη μονάδα όλα τα έτη. Αυτό δηλώνει την έντονη πιστωτική επέκταση του Ομίλου στην ελληνική αγορά.

Στη συνέχεια, ο δείκτης Ενεργητικό/ Χορηγήσεις παρουσιάζει αύξηση τη χρονική περίοδο που εξετάζουμε.

Τέλος, ο δείκτης ίδια κεφάλαια/Ενεργητικό μειώνεται σε μεγαλύτερο βαθμό το 2013 και τις χρονιές 2011 και 2012 εμφάνισε σημαντική μείωση λαμβάνοντας αρνητική τιμή.

Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς

Ιστορική Αναδρομή

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916. Για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική Τράπεζα και το 1975 πέρασε υπό κρατικό έλεγχο, όπου και παρέμεινε μέχρι το 1991. Το 1998 προχώρησε στην απορρόφηση των εργασιών της Chase Manhattan στην Ελλάδα, στην εξαγορά της Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης και της μικρής εξειδικευμένης Τράπεζας Credit Lyonnais Hellas, ενώ στις αρχές του 1999 στην απόκτηση του ελέγχου της Τράπεζας Χίου και στην απορρόφηση των εργασιών της National Westminster Bank PLC στην Ελλάδα. Τον Ιούνιο του 2000 πραγματοποίησε την ενοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων της στην Ελλάδα, μέσω της απορρόφησης των εμπορικών Τραπεζών Μακεδονίας-Θράκης και Χίου, δημιουργώντας μία από τις τρεις μεγαλύτερες ιδιωτικές Τράπεζες στην Ελλάδα.

Στις αρχές του 2002, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε τον έλεγχο της ETBAbank ενώ η απορρόφησή της από την Τράπεζα Πειραιώς ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο 2003. Επίσης, στις αρχές του 2002 ξεκίνησε η συνεργασία με τον διεθνή τραπεζοασφαλιστικό Όμιλο ING, με έμφαση στο χώρο των τραπεζοασφαλειών, η οποία ανανεώθηκε τον Οκτώβριο 2007 για 10 έτη. Τον Ιούλιο 2009 η Τράπεζα Πειραιώς και η BNP Wealth Management προχώρησαν στη σύναψη στρατηγικής συνεργασίας στο Wealth Management. Τέλος, τον Οκτώβριο 2009 η Τράπεζα Πειραιώς και η ERGO A.A.E.Z., θυγατρική της Ergo International στην Ελλάδα και

μέλος του γερμανικού ασφαλιστικού Ομίλου Munich Re, συμφώνησαν σε 10ετή αποκλειστική συνεργασία στον κλάδο των γενικών ασφαλειών.

Στα τέλη Ιουλίου 2012 η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε το "υγιές" τμήμα της Αγροτικής Τράπεζας Α.Ε. (επιλεγμένα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού), αναβαθμίζοντας σημαντικά τη θέση και παρουσία του Ομίλου στις τραπεζικές εργασίες στην Ελλάδα με μερίδιο αγοράς 19% στις καταθέσεις και 16% στις χορηγήσεις (στοιχεία Μαρτίου 2012).

Επίσης, η Τράπεζα Πειραιώς επιβεβαίωσε στις 29 Αυγούστου 2012 ότι βρίσκεται σε εμπιστευτικές συζητήσεις με την Societe Generale σε σχέση με πιθανή εξαγορά της μετοχικής συμμετοχής της Societe Generale στην Γενική Τράπεζα. Στις 19 Οκτωβρίου 2012 η Τράπεζα Πειραιώς υπέγραψε συμφωνία με τη Societe Generale για την απόκτηση του ποσοστού συμμετοχής της στη Γενική Τράπεζα το οποίο ανέρχεται στο 99,08%. Η συναλλαγή εγκρίθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2012 από την Επιτροπή Ανταγωνισμού και ολοκληρώθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2012 και περιλαμβάνει την ανακεφαλαιοποίηση της Γενικής Τράπεζας και την κάλυψη των ομολογιών εκδόσεως Τράπεζας Πειραιώς από τη Societe Generale. Η εξαγορά αυτή αναμένεται να οδηγήσει στη βελτίωση της χρηματοοικονομικής και στρατηγικής θέσης της Τράπεζας Πειραιώς και στην αύξηση της συνολικής ελκυστικότητάς της.

Η Τράπεζα Πειραιώς προσφέρει το σύνολο των εργασιών και δραστηριοτήτων του χρηματοοικονομικού τομέα στην Ελλάδα με εξειδίκευση στο χώρο των μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων, στην καταναλωτική-στεγαστική πίστη και στα άλλα προϊόντα τραπεζικής ιδιωτών στην παροχή υπηρεσιών κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής, καθώς και στην αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης. Το σύνολο αυτών των υπηρεσιών προσφέρονται τόσο μέσα από το πολύ καλά οργανωμένο δίκτυο καταστημάτων της, όσο και από το ηλεκτρονικό δίκτυο τραπεζικής της winbank. Η τελευταία δημιουργήθηκε στις αρχές του 2000 ως η πρώτη ολοκληρωμένη υπηρεσία ηλεκτρονικής τραπεζικής στην Ελλάδα.

Άξονες της πολιτικής του Ομίλου Πειραιώς σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα αποτελούν η διασφάλιση της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας και της ποιότητας δανείων, καθώς και η επίτευξη υψηλής αποτελεσματικότητας με συγκράτηση του λειτουργικού κόστους. Η Τράπεζα Πειραιώς θα συνεχίσει να εστιάζει στις μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις, καθώς και στη λιανική τραπεζική, όπου κατέχει ισχυρή τεχνογνωσία.

Βασική κατεύθυνση της πολιτικής για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του Ομίλου είναι η αποτελεσματική διοίκηση των ανθρωπίνων πόρων, διαθέτοντας ικανά και αφοσιωμένα στελέχη με δυνατότητα να λειτουργήσουν αποτελεσματικά στο πλαίσιο της ενιαίας τραπεζικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αναφορικά με τη δραστηριότητα της τράπεζας στο εξωτερικό, στις αρχές του 2005, πραγματοποιήθηκε η εξαγορά της βουλγαρικής τράπεζας Eurobank Ergasias (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Bulgaria), ενισχύοντας την εκεί 12χρονη παρουσία του Ομίλου, ενώ το Μάρτιο 2006 ολοκληρώθηκε η συγχώνευση των καταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς στη Βουλγαρία με την Eurobank Ergasias. Επίσης, το 2005, πραγματοποιήθηκε είσοδος στη σερβική και στην αιγυπτιακή αγορά, ενώ το 2007, ο Όμιλος Πειραιώς διεύρυνε τη διεθνή παρουσία του στην Ουκρανία και στην Κύπρο. Επίσης, δραστηριότητα έχει αναπτυχθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Νέα Υόρκη και στην Αίγυπτο.

Οικονομικά μεγέθη

Πίνακας 7. Οικονομικά Μεγέθη Ομίλου Τράπεζας Πειραιώς 2007-2014

Ποσά σε εκ ευρώ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ενεργητικό	46.427	54.890	54.280	57.680	49.352	70.406	92010	89.290
Σύνολο καταθέσεων	22.067	28.381	30.063	29.475	21.796	36.971	54279	54733
Σύνολο χορηγήσεων	30.289	38.313	37.688	37.638	34.005	44.613	62366	57143
Καθαρά κέρδη προ φόρων	785	386	287	11	-7.510	-1.166	1748	-3037
Σύνολο ίδιων κεφαλαίων	3.310	3.025	3.614	3.274	-1.940	-2.316	8293	7322

Ανάλυση οικονομικών μεγεθών

Το 2008 το σύνολο των οικονομικών μεγεθών παρουσιάζει ανοδική πορεία. Συγκεκριμένα αυξήθηκε το ενεργητικό, οι χορηγήσεις, οι καταθέσεις, τα καθαρά προ φόρων και τα ίδια κεφάλαια. Σημαντική αύξηση εμφάνισαν και το 2012 έως 2014 τα οικονομικά μεγέθη που αφορούν το ενεργητικό, καταθέσεις και χορηγήσεις. Όσον αφορά τα καθαρά κέρδη και ίδια κεφάλαια πήραν αρνητικές τιμές το 2012 και 2014.

Χρηματοοικονομικοί δείκτες

Πίνακας 8. Χρηματοοικονομικοί Δείκτες Ομίλου Τράπεζας Πειραιώς 2007-2014

Ποσοστό %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROA	1,4	0,6	0,38	0,04	-13,41	-0,72	1,90	-3,40
ROE	19,67	10,94	5,7	0,64	-	-	21,08	-41,48
Καθαρά κέρδη προ φόρων/(Χορ +Κατ)	1,5	0,58	0,42	0,02	-13,46	-1,43	1,50	-2,71
Χορηγήσεις/Καταθέσεις	137,26	135	125,36	127,69	156,01	120,67	114,90	104,40
Ενεργητικό/Χορηγήσεις	153,28	143,27	144,02	153,25	145,13	157,81	147,53	156,26
Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό	7,13	5,51	6,66	5,68	-3,93	-3,29	9,01	8,20

Ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών

Ο δείκτης ROA παρουσίασε πτωτική πορεία και τη μεγαλύτερη τιμή την πήρε το έτος 2012 (1,90). Ωστόσο τα έτη 2011 και 2012 εμφάνισε τις μικρότερες τιμές καθώς τα καθαρά κέρδη του Ομίλου είχαν αρνητικές τιμές.

Πτωτική πορεία ακολούθησε και ο δείκτης ROE από το 2007-2009. Ωστόσο, το 2011 και 2012 ο δείκτης παρατηρούμε ότι δεν ορίζεται (γι αυτό και στον πίνακα τα έτη αυτά υπάρχουν -). Αυτό συμβαίνει διότι ο Όμιλος παρουσίασε αρνητικά καθαρά κέρδη και αρνητικά ίδια κεφάλαια το 2011 και 2012. Τέλος, το 2014 ο δείκτης πήρε τη μικρότερη τιμή και μάλιστα αρνητική (-41,48).

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης οι δείκτες παρουσιάζουν πτωτική πορεία εξαιτίας της περιορισμένης κερδοφορίας και των ζημιών που υπάρχουν στον Όμιλο.

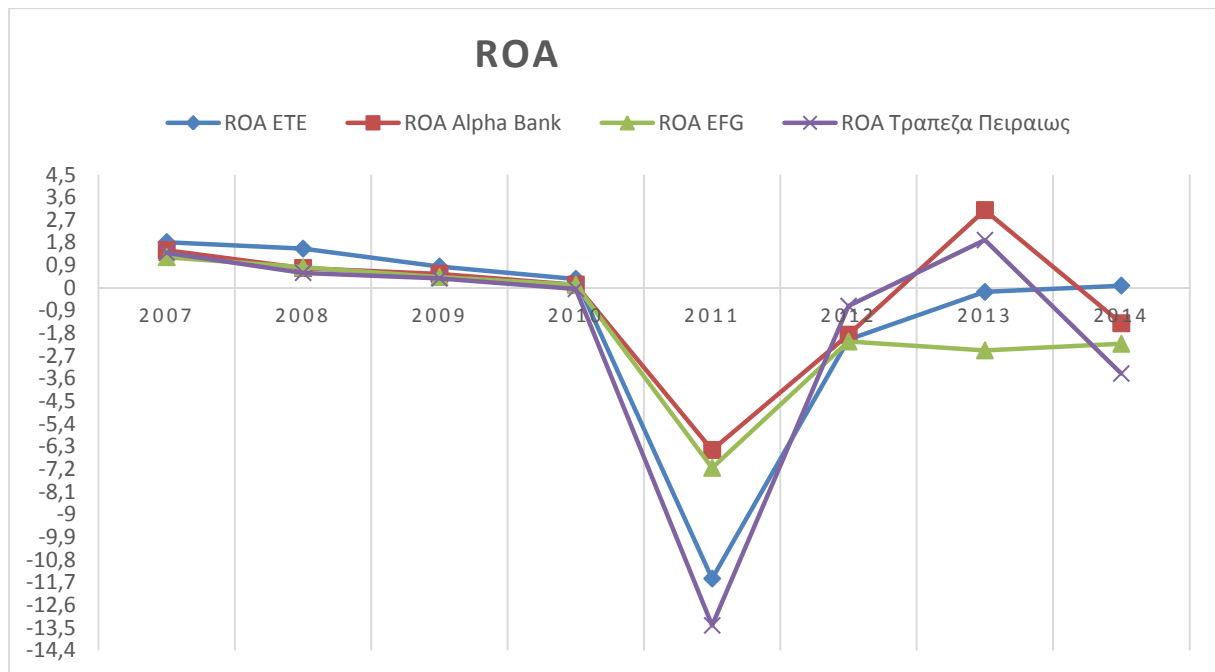
Ο δείκτης καθαρά κέρδη προ φόρων/(χορηγήσεις +καταθέσεις) εμφάνισαν την μεγαλύτερη τιμή το 2007 και 2013.

Ο δείκτης Χορηγήσεις/Καταθέσεις δηλώνει τη δυνατότητα των τραπεζών να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Ο δείκτης αυτός εμφάνισε αύξηση μέχρι το 2011 λόγω της εκροής των καταθέσεων. Όταν ο δείκτης αυτός ξεπερνά τη μονάδα σημαίνει ότι οι Χορηγήσεις υπερκαλύπτουν τις Καταθέσεις και έτσι υπάρχει χαμηλή ρευστότητα.

Ο δείκτης Ενεργητικό/Χορηγήσεις παρουσίασε άνοδο τα τελευταία έτη εξαιτίας της επιβράδυνσης της πιστωτικής επέκτασης των τραπεζών λόγω της οικονομικής κρίσης.

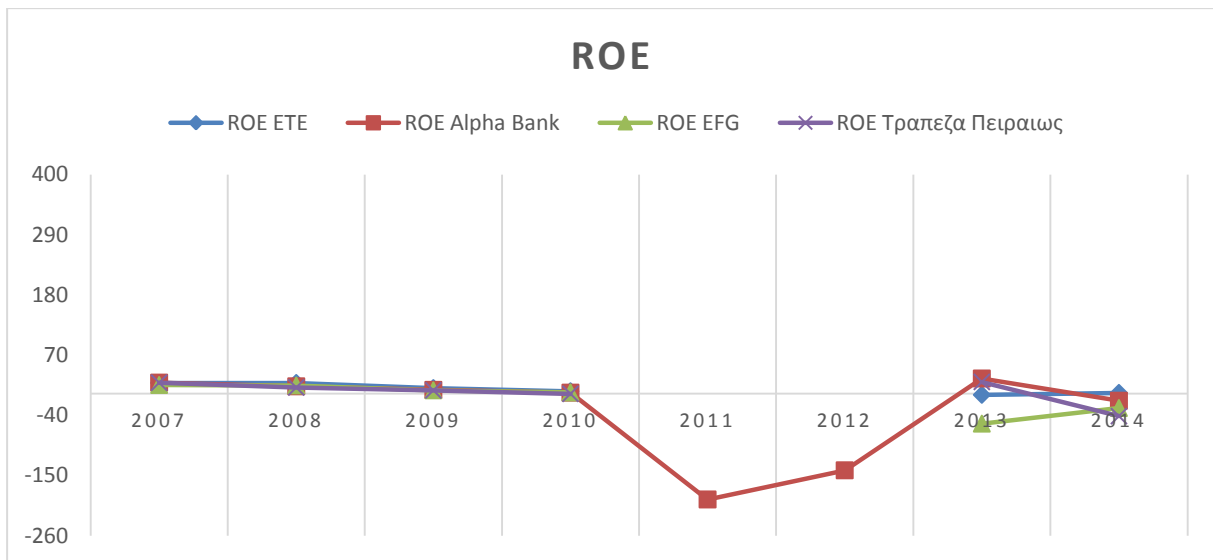
Τέλος, ο δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας, Ίδια Κεφάλαια/Χορηγήσεις από την αρχή της μελέτης μας 2007 έως το 2010 ακολούθησε πτωτική πορεία, τα έτη 2011 και 2012 εμφάνισε αρνητικές τιμές εξαιτίας των αρνητικών ιδίων κεφαλαίων και τέλος τις δύο τελευταίες χρονιές 2013 και 2014 παρουσίασε αύξηση.

Σύγκριση των χρηματοοικονομικών δεικτών των τραπεζών

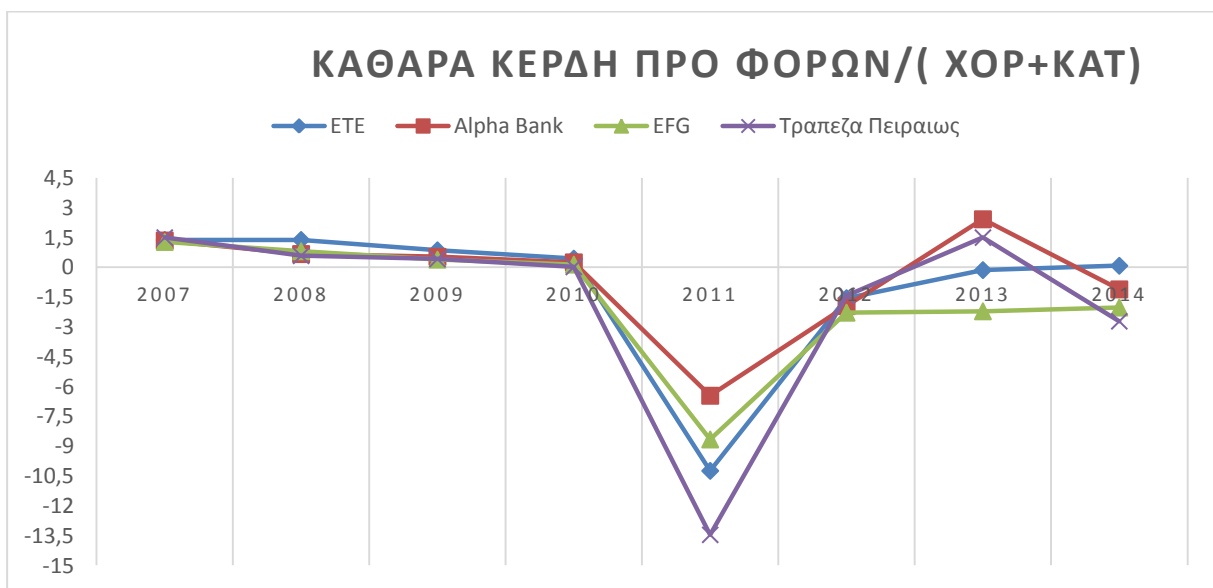
Διάγραμμα 1. Διαχρονική εξέλιξη δείκτη αποδοτικότητας των Ομίλων (Εθνικής Τράπεζας, Alphabank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς)

Μελετώντας το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι τη μεγαλύτερη τιμή της αποδοτικότητας την είχε ο Όμιλος Alpha Bank (ROA=3,9) το έτος 2013, ενώ την μικρότερη τιμή ο Όμιλος της τραπεζής Πειραιώς το 2011 όπου είχε αρνητική τιμή (ROA = -13,41).

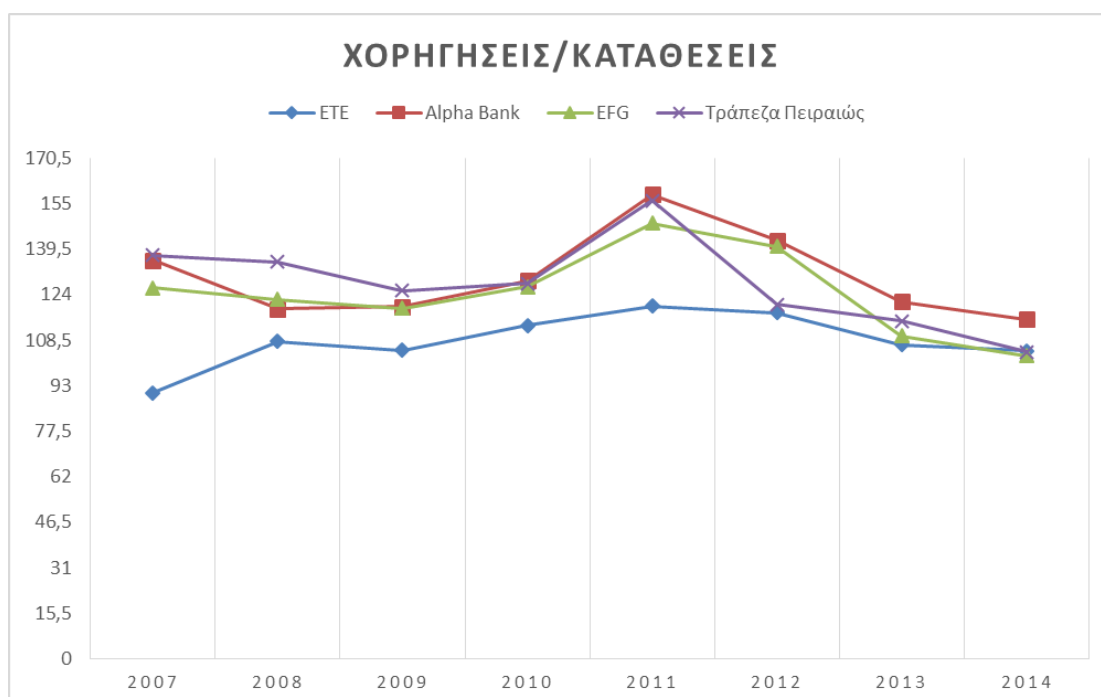
Διάγραμμα 2. Διαχρονική εξέλιξη δείκτη ρευστότητας των Ομίλων (Εθνικής Τράπεζας, Alphabank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς)

Όσον αφορά τον χρηματοοικονομικό δείκτη ROE παρατηρούμε σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα τη μεγαλύτερη τιμή την είχε ο Όμιλος της Alphabank το 2013 (ROE=27,33), ενώ την μικρότερη τιμή την εμφάνισε πάλι ο ίδιος Όμιλος το έτος 2011 με αρνητική τιμή (ROE=-193,79).

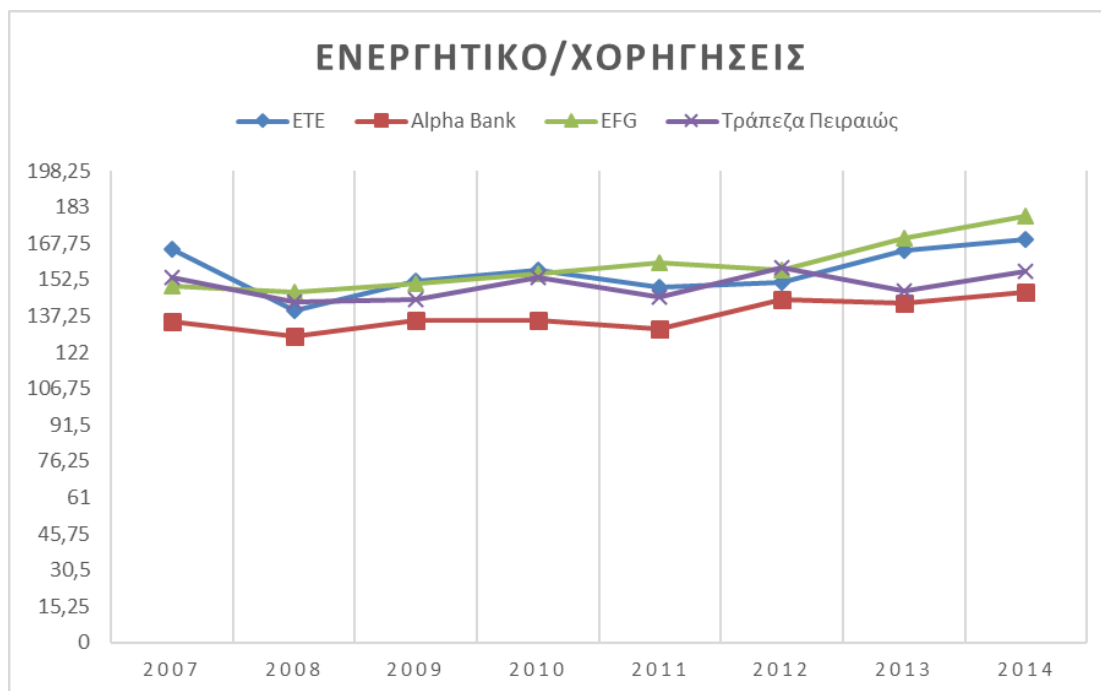
Διάγραμμα 3. Διαχρονική εξέλιξη δείκτη Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων/(Χορ+Κατ) των Ομίλων (Εθνικής Τράπεζας, Alphabank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς)

Αν μελετήσουμε το δείκτη Καθαρά Κέρδη προ φόρων αντιλαμβανόμαστε όπως βλέπουμε και παραπάνω ότι όλοι οι Όμιλοι το 2011 σημείωσαν σημαντική πτωτική πορεία (την πιο μικρή την είχε ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς -13,6). Στη συνέχεια το 2012 ακολούθησαν μια άνοδο λαμβάνοντας την μεγαλύτερη τιμή ο Όμιλος Alpha Bank 2,42). Κατόπιν, ακλούθησαν πάλι πτωτική πορεία πάλι.

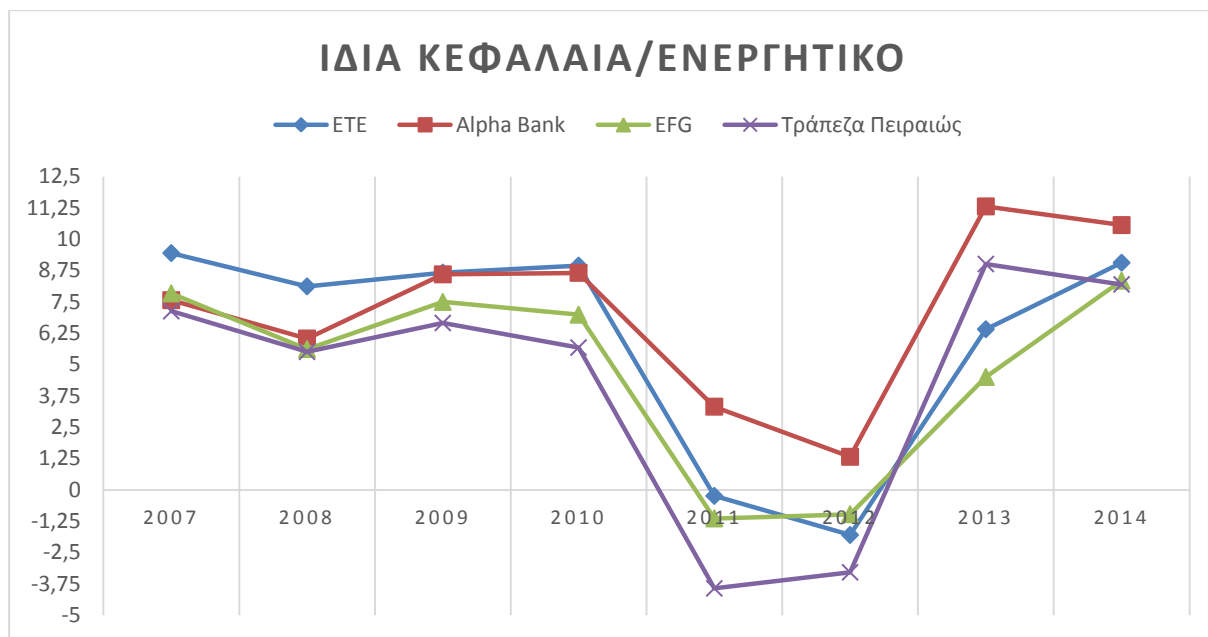
Διάγραμμα 4. Διαχρονική εξέλιξη δείκτη Χορηγήσεις/Καταθέσεις των Ομίλων (Εθνικής Τράπεζας, Alfabank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς)

Παρατηρώντας το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι σε όλους τους Ομίλους από το 2008-2010 ο δείκτης Χορηγήσεις/Καταθέσεις είχε μια στάσιμη πορεία. Στη συνέχεια από το 2010-2011 ακολούθησαν μια ανοδική πορεία όπου ο Όμιλος Alpha Bank πήρε τη μεγαλύτερη τιμή 158,02. Βέβαια, από το 2011 και μετά όλοι οι Όμιλοι ακολούθησαν πτωτική πορεία.

Διάγραμμα 5. Διαχρονική εξέλιξη δείκτη Ενεργητικό/Χορηγήσεις των Ομίλων (Εθνικής Τράπεζας, Alphabank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς)

Στο διάγραμμα που παριστά το δείκτη Ενεργητικό/Χορηγήσεις διαπιστώνουμε ότι όλοι οι Όμιλοι ακολούθησαν την ίδια πορεία σχεδόν τη χρονική περίοδο της μελέτης μας. Ωστόσο, ο Όμιλος της Εθνικής Τράπεζας πήρε τη μεγαλύτερη τιμή το 2014 (169,53) και ο Όμιλος Alpha Bank τη μικρότερη τιμή το 2008 (128,62).

Διάγραμμα 6. Διαχρονική εξέλιξη δείκτη Ιδια Κεφάλαια /Ενεργητικό των Ομίλων (Εθνικής Τράπεζας, Alphanbank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς)

Τέλος, συγκρίνοντας το δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας όλων των Ομίλων παρατηρούμε ότι όλοι οι Όμιλοι σημείωσαν πτωτική πορεία από το 2010-2012. Μάλιστα, τη μικρότερη τιμή την σημείωσε ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς το 2011 με αρνητική τιμή -3,93. Στη συνέχεια, ακολούθησαν ανοδική πορεία με αποτέλεσμα ο Όμιλος Alpha Bank να παρουσιάσει τη μεγαλύτερη τιμή το 2013 (11,31).

Κεφάλαιο 5

Συμπεράσματα

Κύριος στόχος της συγκεκριμένης εργασίας ήταν η παρουσίαση μιας πλήρους χρηματοοικονομικής ανάλυσης των τεσσάρων τραπεζικών ιδρυμάτων που αποτελούν τον κορμό του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Για να πραγματοποιηθεί αυτός ο στόχος, κρίθηκε απαραίτητο να παρατεθούν αρχικά, κάποια από τα βασικά χαρακτηριστικά της οικονομικής κρίσης, τα αίτια που οδήγησαν σε αυτή τη κατάσταση και τις συνέπειες που ακολούθησαν. Επιπλέον, έγινε ειδική αναφορά στην πορεία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κατά την περίοδο 2007-2014 έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η σύνδεση των μεταβολών του εξωτερικού περιβάλλοντος με την εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών. Κατόπιν, πραγματοποιήθηκε μια επιχειρηματική ανάλυση για κάθε τράπεζα ξεχωριστά έτσι ώστε να εξαχθεί ο τρόπος διοίκησης και λειτουργίας της.

Η κύρια παραδοχή η οποία εξήχθη ήταν ότι την περίοδο 2007-2014 ήταν μια δύσκολη περίοδος για την οικονομία της Ελλάδας. Οι ελληνικές τράπεζες δοκιμάστηκαν από τη μείωση των χρηματοδοτήσεων αλλά και των καταθέσεων και την αύξηση των προβλέψεων για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Οι μεταβολές αυτές δημιουργήθηκαν από τις δυσμενείς χρηματοοικονομικές και μακροοικονομικές συνθήκες που επικράτησαν στη χώρα την περίοδο αυτή, και είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική υποχώρηση της κερδοφορίας των τραπεζών. Η υποχώρηση αυτή ήταν τόσο έντονη που ορισμένες τράπεζες για τη χρήση 2011-2013 έκλεισαν με αρνητικό ισολογισμό.

Όμιλος Εθνικής Τράπεζας

Η Εθνική τράπεζα η οποία αποτελεί τον κολοσσό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας, παρουσίασε σημαντικές μειώσεις κατά την περίοδο 2007-2009, με αποτέλεσμα οι χρήσεις 2010, 2011, 2012 και 2013 να κλείσουν ζημιογόνες. Όλο αυτό δημιουργήθηκε από τη μείωση της λειτουργικής δραστηριότητας τα τελευταία χρόνια της μελέτης και από το σχηματισμό προβλέψεων απομείωσης των αξιογράφων του χαρτοφυλακίου και ιδίως των

ομολόγων του ελληνικού δημοσίου που η τράπεζα είχε στην κατοχή της. Αυτό το αντιλαμβανόμαστε αν παρατηρήσουμε και κάποιους τους αριθμοδείκτες που προέκυψαν. Συγκεκριμένα, ο δείκτης αποδοτικότητας του ενεργητικού σημείωσε τη μεγαλύτερη αρνητική τιμή (R.O.A.2011=-11,55) εξαιτίας των αρνητικών αποτελεσμάτων χρήσης, ενώ ο δείκτης αποδοτικότητας των επενδυμένων κεφαλαίων σημείωσε πολύ αυξημένη τιμή εκείνη τη χρονιά (R.O.E.2011=4,87154) λόγω των αρνητικών αποτελεσμάτων χρήσης και της αρνητικής καθαρής θέσης. Επιπλέον, επιδεινώθηκαν τα επίπεδα ρευστότητας της τράπεζας αλλά και η κεφαλαιακή της επάρκεια. Για να αντιμετωπιστούν οι εξελίξεις αυτές, η τράπεζα αύξησε τα μετοχικά κεφάλαια, περιόρισε τα λειτουργικά έξοδα σε ενίσχυση του μεριδίου αγοράς της σε όλες τις κατηγορίες καταθέσεων εντός της ελληνικής επικράτειας.

Όμιλος ALPHA BANK

Όσον αφορά την Alpha Bank τα βασικά οικονομικά μεγέθη στο σύνολο τους έδειξαν αύξηση μέχρι το 2008 αλλά κατόπιν περιορίστηκαν εξαιτίας οικονομικής κρίσης.

Αν παρατηρήσουμε τους δείκτες κερδοφορίας θα διαπιστώσουμε ότι ο Όμιλος αυτός είναι αποδοτικός από τις τραπεζικές του δραστηριότητες. Οι δείκτες ρευστότητας κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα τη χρονική περίοδο που εξετάζουμε, άρα θεωρούνται ικανοποιητικοί. Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας παρατηρούμε ότι παραμένει θετικός σε όλη τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι ο Όμιλος αυτός το έτος 2011-2-12 παρουσίασε τις μικρότερες κεφαλαιακές ανάγκες στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και έτσι βρέθηκε σε πλεονεκτική θέση έναντι του ανταγωνισμού. Σε αυτό το αποτέλεσμα, όμως, σπουδαίο ρόλο έπαιξε με την Credit Agricole καθώς και τα 3 δισεκ. που πήρε για την εξαγορά της Εμπορικής Τράπεζας.

Όμιλος Eurobank

Ο Όμιλος Eurobank κατάφερε να ισχυροποιήσει σε μικρό χρονικό διάστημα τη θέση του στο τραπεζικό σύστημα. Αυτό το κατάφερε με τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων και κυρίως με την εξαγορά της Τράπεζας Εργασίας. Με την εξαγορά αυτή κατάφερε να γίνει ο τρίτος τραπεζικός Όμιλος στη Ελλάδα σε μέγεθος και κάλυπτε όλο το φάσμα των τραπεζικών προϊόντων.

Τα βασικά οικονομικά μεγέθη παρατηρούμε ότι από το 2008 και μετά σημείωσαν μείωση εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που επικρατεί.

Όσον αφορά τους χρηματοοικονομικούς δείκτες, ο δείκτης κερδοφορίας αύξησε το πλούτο των μετοχών του και έτσι παρουσίασαν καλές τιμές σε σύγκριση με τους άλλους Ομίλους. Τέλος, οι δείκτες ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας κυμαίνονται σε ικανοποιητικά επίπεδα τη χρονική περίοδο 2007-2014.

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι οι εξαγορές του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και της Proton Bank βελτίωσε πολύ την εικόνα του Ομίλου που είχε σχηματιστεί μετά την διαγραφή μέρους του ελληνικού χρέους. Αυτό το κατάφερε με αύξηση των καταθέσεων και βελτίωση της ρευστότητας.

Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς

Ο Όμιλος αυτός μέσω των εξαγορών μικρότερων τραπεζικών ιδρυμάτων κατάφερε να δημιουργήσει έναν Όμιλο που κάλυπτε μεγάλο μέρος εργασιών και δραστηριοτήτων του χρηματοοικονομικού τομέα στην Ελλάδα. Τα βασικά οικονομικά μεγέθη της παρουσίασαν αύξηση μέχρι το 2009. Ωστόσο όμως μετά την οικονομική κρίση παρουσίασαν μείωση. Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες εμφάνισαν έντονες διακυμάνσεις συγκριτικά και με τους άλλους Ομίλους. Έτσι, έδειξε χαμηλή αποδοτικότητα και ρευστότητα.

Την περίοδο 2012-2013 στα πλαίσια αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς έγινε ο πιο σπουδαίος τραπεζικός όμιλος στην Ελλάδα καθώς έγιναν οι εξαγορές των τραπεζικών ιδρυμάτων Ate Bank, Millennium Bank, CPB Bank, Γενική Τράπεζα, Τράπεζα Κύπρου με μερίδιο αγοράς 30% σε δάνεια και καταθέσεις.

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι σημειώθηκε σταδιακή επιδείνωση της κατάστασης των ελληνικών τραπεζών κατά τη διάρκεια της περιόδου 2007-2014. Η κατάσταση αυτή αποδεικνύεται και από τα μεγάλα και αρνητικά ποσοστά κυρίως των δεικτών κερδοφορίας. Ο κύριος λόγος που οδήγησε σε αυτή την εξέλιξη ήταν οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που επικράτησαν κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου οι οποίες σαν άμεση συνέπεια είχαν τον περιορισμό των λειτουργικών δραστηριοτήτων των τραπεζών αλλά και την απομείωση των ελληνικών ομολόγων που οι τράπεζες διακρατούσαν στα χαρτοφυλάκια τους.

Για να σχηματιστεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τη χρηματοοικονομική πορεία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος προτείνεται η διεξοδική μελέτη και των υπόλοιπων τραπεζικών ιδρυμάτων που το απαρτίζουν. Επιπροσθέτως, προτείνεται η μελέτη της χρηματοοικονομικής πορείας με την εφαρμογή της μεθοδολογίας CAMELS που χρησιμοποιείται από τις Κεντρικές Τράπεζες για την αξιολόγηση των τραπεζικών ιδρυμάτων. Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμη η μελέτη της πορείας των τραπεζικών ιδρυμάτων και μετά την εφαρμογή του προγράμματος ανακεφαλαιοποίησής τους αλλά και μετά τις εξαγορές και τις συγχωνεύσεις που έλαβαν χώρα εντός του 2012, για να εξαχθούν συμπεράσματα που αφορούν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος αλλά και να δημιουργηθεί μια πιο πλήρης εικόνα για τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις της κρίσης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Αγγελόπουλος, Π. (2008), “Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, ” εκδ. Αθ. Σταμούλης, Αθήνα.

Αντζουλάτος, Α. (2010), “Κυβερνήσεις, Χρηματαγορές και Μακροοικονομία” Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Αρμάγου, Ι. (2005), “Το σύγχρονο ελληνικό τραπεζικό σύστημα –Διάρθρωση-αποτελεσματικότητα και προοπτικές”, Διδακτορική Διατριβή, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Βασιλείου, Δ. (1999), “Χρηματοοικονομική Διοίκηση”, Πάτρα Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ΕΑΠ.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2008), “ Η συμβολή του τραπεζικού συστήματος στην ελληνική οικονομία”, Αθήνα Ιούλιος 2008.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2010), “ Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα”, Αθήνα Ιούλιος 2010.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2011), “Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2010”, Αθήνα Ιούνιος 2011.

ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, (2012), Οικονόμου Χ., “Το θεσμικό πλαίσιο παροχών ασθενείας στην Ελλάδα: Ο ρόλος και η λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Υγείας”, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων.

ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, (2008), “Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση” , Αθήνα, Ετήσια Έκθεση.

Κοντός, Γ. (2007), “Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring”, Εκδόσεις Διπλογραφία .

Κοσμίδου Κ. (2006), “Μια Χρηματοοικονομική Ανάλυση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων Σήμερα”, Επιστημονικό Marketing Management.

Λιαργκόβας Π., Ρεπούσης Σ.,(2011) “Κρίση, Δανεισμός και Χρεοκοπία” Αθήνα, Παπαζήση.

Νούλας, Α. (1999), Κερδοφορία και Αποτελεσματικότητα των Ελληνικών Τραπεζών (1993-1998). Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Γ’-Δ’ Τριμηνία 1999, 53-66.

Νούλας Α. (2005), “Χρήμα και Τράπεζες”, Θεσσαλονίκη.

Νούλας Α. (2006), “Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου”, Θεσσαλονίκη.

Νούλας Α (2007), “Τραπεζική Διοικητική”, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Θεσσαλονίκη .

Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος (2010), “Μελέτη για την μορφολογία του τραπεζικού συστήματος και τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση”.

Παγουλάτος Γ. και Τριανταφυλλόπουλος Χ. (2009), “The Return of the Greek Patient: Greece and the 2008 Global Financial Crisis”.

Πανηγυράκης Γ. (2001), “ Σύγχρονη Διοικητική Δημοσίων Σχέσεων”, Αθήνα, Εκδόσεις Μπένου.

Σφακιανάκης Κ. Μ. (1998), “Διοικητική Κρίσεων”, Αθήνα, Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.

Τράπεζα της Ελλάδος (2012), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2012, Φεβρουάριος 2013.

Τράπεζα της Ελλάδος (2012), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013, Φεβρουάριος 2014.

Τσιώνας Μ. (2003), “Inflation and Productivity: Empirical Evidence from Europe. ” Review of International Economics, pg 114-129.

Τσιώνας Μ., Χριστόπουλος Γ. (2003), “Financial Development and Economic Growth: Evidence from Panel Unit Root and Cointegration Tests”, Journal of Development Economics, pg 73.

Τσοκόπουλος Β. Κωστής Κ.,(1997), “Οι Τράπεζες στην Ελλάδα 1898-192” Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Παπαζήση.

Τσουλφίδης Λ. (2010), “Από την οικονομική άνθηση στην κρίση του 1930”, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Ξένη

Athanasoglou, P., Brissimis S. and Delis M. (2005), “Bank-Specific, Industry-Specific and Macroeconomic determinants of Bank Profitability”, Bank of Greece.

Burns, A. F and Mitcell , W. C. (1946), “ Measuring Business Cycles”, the national bureau of economic research.

Busch, K., (1986), “ The crisis of the European communities" Athens, Erato.

Boot, A.W. and Thakor, V.A.(1997), “Financial Architecture System”, The Review of Financial Studies, No. 10.

Hardouvelis, G., Monokroussos, P., Anastasatos, T., Vorlow, C., (2008), Global Financial crisis weighs on Greek growth outlook, Division of research and Forecasting, Eurobank Ergasias EFG.

Weston, J. F., Mitchell, M. L., & Mulherin, J. H. (2004), Takeovers, Restructuring, and Corporate Governance. Upper Saddle River: Perason Education Inc.

Ιστοσελίδες :

www.nbg.gr

www.alphabank.gr

www.eurobank.gr

www.kathimerini.gr

www.pireausbank.gr